

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การบริหารจัดการอาชีวศึกษา
2. การประกันคุณภาพการศึกษา
3. การประกันคุณภาพภายใน
4. ความคิดเห็นในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา
5. มาตรฐานการอาชีวศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารจัดการอาชีวศึกษา

การจัดการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช. และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวส. มีการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ดังต่อไปนี้

1. หน้าที่และการบริหารงานของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2549 : 2) ได้ระบุระเบียบว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2549 หมวด 1 หน้าที่และการบริหารงานของสถานศึกษา ข้อ 7 ให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาฝึกอบรม และส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องตามนโยบายของรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวให้สถานศึกษาดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดการศึกษาให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถานประกอบการ และการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการดำรงชีวิตตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ท้องถิ่น วัฒนธรรมเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการปฏิบัติงานจริงตามความพร้อม และศักยภาพของสถานศึกษา

2. จัดการศึกษาโดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาที่อยู่ในจังหวัดนั้น ทั้งในด้านการจัดการวิชาการ การใช้บุคลากรและทรัพยากรร่วมกัน
3. จัดการศึกษาโดยการระดมทรัพยากรด้านการเงิน ทรัพย์สิน และบุคลากรทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น รวมทั้งความร่วมมือ ในการจัดกิจกรรม และการจัดหาทุนเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา
4. จัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสมรรถนะทางวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพ เป็นพลเมืองดีของสังคม มีความสามารถในการคิด เรียนรู้ วางแผนและพัฒนาตนเอง
5. เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและท้องถิ่น
6. วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
7. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ส่งเสริมการกีฬา พละนาถัย และ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
8. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงธุรกิจ การรับงานการค้า และการรับจัดทำรับ บริการ รับจ้าง ผลิตเพื่อจำหน่ายที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน

2. การแบ่งฝ่ายการบริหาร

การบริหารงานภายในสถานศึกษา มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบบริหารจัดการและมีรองผู้อำนวยการ 4 ฝ่าย เป็นผู้กำกับดูแลแต่ละฝ่าย ดังนี้

2.1 ฝ่ายบริหารทรัพยากร

- 2.1.1 งานบริหารงานทั่วไป
- 2.1.2 งานบุคลากร
- 2.1.3 งานการเงิน
- 2.1.4 งานการบัญชี
- 2.1.5 งานพัสดุและอาคารสถานที่
- 2.1.6 งานวิทยบริการและห้องสมุด

2.2 ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ

- 2.2.1 งานแผนงบประมาณและข้อมูลสารสนเทศ
- 2.2.2 งานความร่วมมือและบริการชุมชน
- 2.2.3 งานการตลาด การค้าและประกอบธุรกิจ

2.2.4 งานฟาร์มและโรงงาน (เฉพาะสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยเกษตร-
และเทคโนโลยี

2.2.5 งานสำรวจวิเคราะห์ดินและน้ำเพื่อการเกษตร (เฉพาะศูนย์ฝึกอบรม-
วิศวกรรมเกษตร

2.3 ฝ่ายพัฒนาการศึกษา

2.3.1 งานปกครอง

2.3.2 งานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา

2.3.3 งานแนะแนวและสวัสดิการการศึกษา

2.3.4 งานวิจัย พัฒนาและมาตรฐานการศึกษา

2.4 ฝ่ายวิชาการ

2.4.1 แผนกวิชาสามัญสัมพันธ์

2.4.2 แผนกวิชาชีพตามสาขาวิชาที่เปิดสอน

2.4.3 งานทะเบียน

2.4.4 งานพัฒนา การเรียน การสอนและประเมินผล

3. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ในการบริหารสถานศึกษา ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นผู้บริหารสูงสุดของ
สถานศึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบกับบัญชาบุคลากรในสถานศึกษา บริหารกิจการของ
สถานศึกษา การวางแผนการปฏิบัติงาน การควบคุม กำกับ ดูแลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ
งบประมาณ การบริหาร งานบุคคล การบริหารงานทั่วไป งานอื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับ
มอบหมาย โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติดังนี้คือ

3.1 บังคับบัญชาบุคลากรในสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของ
สถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

3.2 วางแผนพัฒนาการศึกษา ประเมินและจัดทำรายงานเกี่ยวกับกิจการของ
สถานศึกษา

3.3 จัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้การพัฒนา
สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศ และการวัดผลประเมินผล

3.4 ส่งเสริมและจัดการศึกษา ฝึกอบรมให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งใน
ระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย

3.5 จัดทำระบบประกันคุณภาพการศึกษา

3.6 บริหารงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน

3.7 วางแผนการบริหารงานบุคคล การสรรหา การบรรจุ แต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วินัย การรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์ และร้องทุกข์

3.8 จัดทำมาตรฐานและภาระงานของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.9 ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.10 ประสานความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่น ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชน

3.11 จัดระบบควบคุมภายในสถานศึกษา

3.12 จัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3.13 เป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรม สัญญาในราชการของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับ ตามที่ได้รับมอบอำนาจ

3.14 ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และที่ได้รับมอบหมาย

ผู้อำนวยการสถานศึกษาอาจมอบหมายหน้าที่ให้รองผู้อำนวยการสถานศึกษาคนหนึ่ง รับผิดชอบบริหารงานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือหลายฝ่ายตามที่กำหนดไว้ในข้อ 8 ก็ได้

ผู้อำนวยการสถานศึกษาอาจแต่งตั้งหรือมอบหมายหน้าที่ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการหรือว่าจ้างบุคคลภายนอกให้ทำหน้าที่หัวหน้างาน หัวหน้าแผนก และเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ในสถานศึกษาได้ตามความจำเป็น และตามที่เห็นสมควร การแต่งตั้งหรือมอบหมายให้บุคคลทำหน้าที่หัวหน้างาน หัวหน้าแผนก ตามวรรคสอง อาจแต่งตั้งหรือมอบหมายให้บุคคลคนหนึ่งทำหน้าที่หัวหน้างานหรือหัวหน้าแผนกมากกว่าหนึ่งหน้าที่ก็ได้

การประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษา ซึ่งครอบคลุมในการดำเนินการต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผนไว้ตั้งแต่ต้น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องดำเนินการอย่างเป็น

ระบบและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยมีการวางแผน การนำแผนไปใช้ การตรวจสอบ ทบทวน และการปรับปรุงพัฒนา ดังนั้น จึงควรศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 189) กล่าวว่า การประกัน และคุณภาพมีความหมาย ดังนี้ การประกัน หมายถึง รับรองว่าจะรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น รับรองว่าจะมีเหตุหรือไม่มีเหตุการณ์นั้น ๆ รับรองว่าจะรับผิดชอบลูกหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามสัญญา

คุณภาพ หมายถึง ลักษณะความดี ลักษณะประจำบุคคลหรือสิ่งของ

วารินทร์ สิ้นสูงสุด (2542 : 8) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ว่าสถานศึกษามีแนวทางจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักการ นโยบาย และจุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐและสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของผู้เรียนแต่ละคนและทุกคน

วิริยะ บุญยะนิวาสน์ (2543 : 1) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบที่สร้างความมั่นใจ พึงพอใจ ประทับใจ ต่อสังคม ผู้ปกครอง ลูกจ้างสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามที่กำหนดไว้

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2543 : 8) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การรับประกันคุณภาพกระบวนการทำงานว่ามีการวางแผนแนวปฏิบัติอย่างมีระบบเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและมาตรฐานตรงตามกำหนดตลอดเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษากำหนด การประกันคุณภาพการศึกษามีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการป้องกันไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ

ไพบุลย์ เป่านิล (2543 : 16) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรม หรือปฏิบัติการที่มีแผน และเป็นระบบที่หน่วยงาน หรือสถาบันการศึกษาดำเนินงานตามแผนและระบบที่กำหนดเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน ปรัชญา พันธกิจ และจุดมุ่งหมายที่กำหนด และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ

เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์ (2543 : 8) ได้ให้ความหมายคำว่า "คุณภาพ" ไว้ 3 ประการ คือ คุณภาพ คือ สมบูรณ์ภาพ (Quality as an Absolute) หมายถึง สิ่งที่สมบูรณ์ความจริง ความงาม เป็นความสมบูรณ์ที่ปราศจากความบกพร่อง คุณภาพในแง่สัมพัทธ์ภาพ (Quality as an Relative Concept) หมายถึง ประโยชน์ใช้สอยและคุณภาพ คือ ความพึงพอใจของลูกค้า (Quality is Customer Satisfaction) ในแง่สถาบันการศึกษา ลูกค้า หมายถึง เพื่อนร่วมงาน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ผู้ปกครอง และนายจ้างที่รับผู้จบการศึกษาจากสถาบันของเรา

อุทุมพร จามรมาน (2543 : 1) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพภายในและจากภายนอกและตัดสินตามเกณฑ์

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการและดำเนินงานตามแผนที่สถานศึกษาวางไว้โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้มีการพัฒนากันอยู่ในขณะนี้แนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน

2.1.2 การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

2.1.3 การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ซึ่งถึงแม้จะเป็นบุคคลภายนอก แต่ก็ยังถือว่าเป็นการประเมินภายใน เพราะดำเนินงานโดยหน่วยงานที่อยู่ในสายการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งจะดำเนินการตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษาเป็นระยะ ๆ ตามที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพอันเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินภายนอกจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรมหาชน

2.2 แนวคิดตามหลักการบริหาร

ตามหลักการบริหารนั้น การประกันคุณภาพภายในเป็นการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ หลักการและกระบวนการบริหาร ดังกล่าว เป็นสิ่งที่ใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โคนจะต้องมีระบบการวางแผน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงแผนอยู่เสมอ เพื่อให้การดำเนินงานได้ผล และมีคุณภาพดี

ในภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม และการบริการก็มีการใช้กระบวนการนี้ในการบริหาร เพื่อพัฒนาปรับปรุงของสินค้า สามารถขายสินค้าได้ และมีกำไร

สำหรับการศึกษา นั้น ไม่เหมือนธุรกิจ เพราะการศึกษาไม่ได้หวังผลกำไรเป็นตัวเงิน แต่ผลที่ได้เป็นคุณภาพในด้านต่าง ๆ ของคน อย่างไรก็ตาม กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาก็สามารถนำแนวคิดและกระบวนการข้างต้นมาใช้ได้ โดยปรับให้เหมาะสมกับกระบวนการพัฒนาการศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนาคน

การที่สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้ดีมีคุณภาพ เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพนั้น ก็เปรียบเหมือนกับการสร้างบ้าน โดยคนในบ้านจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน ว่าต้องการสร้างบ้านนั้นเพื่อประโยชน์อะไร แล้วจึงออกแบบแปลนให้เหมาะสม ต่อจากนั้นจึงลงมือวางรากฐานและดำเนินการก่อสร้างตามแบบแปลน ในระหว่างการก่อสร้าง ก็จะต้องตรวจสอบว่าตรงกับแบบแปลนหรือไม่ วัสดุที่ใช้เป็นไปตามข้อกำหนดหรือไม่ มีความมั่นคงเพียงใด ระบบน้ำ ไฟ เป็นอย่างไร ถ้าพบสิ่งใดที่เป็นข้อบกพร่อง ก็ปรับปรุงแก้ไขได้ในทุกขั้นตอน ซึ่งจะทำให้บ้านที่ก่อสร้างขึ้นมา มีความแข็งแรง สวยงาม มั่นคง ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการ

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หากจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา กับแนวคิดตามหลักการบริหาร พบว่าแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพที่ประกอบด้วย การควบคุม และการตรวจสอบคุณภาพ กับหลักการบริหารที่ครบวงจร (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย การร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติตามแผน ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง ซึ่งกระบวนการควบคุมคุณภาพ และการตรวจสอบคุณภาพ ก็คือ กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ ตามหลักการบริหาร โดยการควบคุมคุณภาพ คือการที่สถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผน และดำเนินการตามแผน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มี

คุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการตรวจสอบตนเองแล้ว หน่วยงานในเขตพื้นที่และต้นสังกัดก็เข้ามาช่วยติดตาม และประเมินคุณภาพเพื่อให้ความช่วยเหลือ ในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีความมุ่งมั่นและเกิดความตื่นตัวในการ พัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ

การประกันคุณภาพภายใน

1. หลักการของการประกันคุณภาพภายใน

หลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรประกอบด้วย

1.1 จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือการทำให้บุคลากรเสียหาย โดยเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

1.2 การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ 1 ต้องทำให้การประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ และการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษา จะต้องวางแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบผลการ ประเมิน และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ มีความ โปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนา คุณภาพการทำงาน

1.3 การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับ ดูแล เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษา มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

2. ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ได้มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 18) กล่าวว่า ระบบการประกัน คุณภาพภายในเป็นเรื่องเดียวกันกับกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจร PDCA ที่ ผู้บริหารทราบกันดีอยู่แล้ว การประกันคุณภาพจึงไม่ใช่เรื่องใหม่และจะต้องไม่แปลกแยกจากการ

ทำงานตามปกติของสถานศึกษา แต่จะเป็นระบบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและทำงานนั้น จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขที่สำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนักเข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมีการทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่าและมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ

การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยคำนึงถึงเงื่อนไขข้างต้น ควรมีการเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้บุคลากรและจัดให้มีกลไกในการดำเนินงานในเรื่องนี้ หลังจากนั้นบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงร่วมกันวางแผนร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบและร่วมกันปรับปรุง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมดดังที่เสนอในภาพ และมีแนวทางการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ดังแผนภาพที่ 1

1. การเตรียมการ

- 1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
- 1.1.1 สร้างความตระหนัก
- 1.1.2 พัฒนาความรู้และทักษะ
- 1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ

2. การดำเนินการ

- 2.1 การวางแผนการปฏิบัติงาน (P)
 - 2.1.1 กำหนดเป้าหมาย หรือมาตรฐานการศึกษา
 - 2.1.2 จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย
 - 2.1.3 กำหนดแนวทางการดำเนินงาน
 - 2.1.4 กำหนดระยะเวลา
 - 2.1.5 กำหนดงบประมาณ
 - 2.1.6 กำหนดผู้รับผิดชอบ
- 2.2 การดำเนินการตามแผน (D)
 - 2.2.1 ส่งเสริม สนับสนุน
 - 2.2.2 จัดตั้งหน่วยความเสถวคสนับสนุนทรัพยากร
 - 2.2.3 กำกับ ติดตาม
 - 2.2.4 ให้การนิเทศ
- 2.3 การตรวจสอบประเมินผล (C)
 - 2.3.1 วางกรอบการประเมิน
 - 2.3.2 จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ
 - 2.3.3 เก็บข้อมูล
 - 2.3.4 วิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.3.5 แปลความหมาย
 - 2.3.6 ตรวจสอบ/ปรับปรุง
 - 2.3.7 คุณภาพการประเมิน
- 2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A)
 - 2.4.1 ปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร
 - 2.4.2 วางแผนในระยะต่อไป
 - 2.4.3 จัดทำข้อมูลสารสนเทศ

3. การรายงาน

- 3.1 การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี
- 3.2 รวบรวมผลดำเนินงานและผลการประเมิน
- 3.3 วิเคราะห์ตามมาตรฐาน
- 3.4 เขียนรายงาน

2.1 การเตรียมการก่อนดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอน ควรมีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ โดยการเตรียมการที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยสร้างความตระหนักและพัฒนาความรู้ ทักษะ และการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อรับผิดชอบในการประสาน กระตุ้น กำกับ ดูแล ให้บุคลากรในสถานศึกษาและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกัน ดำเนินการ ซึ่งการเตรียมการก่อนดำเนินการประกันคุณภาพภายใน มีดังนี้

2.1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

ปัญหาสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การที่บุคลากรในสถานศึกษายังเข้าใจไม่ชัดเจนว่าการประกันคุณภาพภายในก็คือ การบริหารคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานปกติและเป็นงานที่ต้องทำอยู่แล้ว จึงทำให้รู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระ นอกจากนี้บุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นกับการเน้นคุณภาพและวิธีการทำงานที่มีการตรวจสอบบางครั้งจึงเกิดการต่อต้าน จึงจำเป็นที่สถานศึกษาควรสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากร ดังนี้

1) การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำงานเป็นทีม จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายมองเห็นคุณค่า และมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ถ้าบุคลากรยังมีความเข้าใจแตกต่างกันไปคนละทิศคนละทางและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก็จะทำให้สำเร็จได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องปรับความคิดของบุคลากรทุกฝ่ายต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับเดียวกันก่อน โดยรูปแบบที่ควรใช้ มีดังนี้

1.1) สถานศึกษาที่มีบุคลากรแกนนำการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีความพร้อมในด้านความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ควรจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองได้อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

1.2) ในกรณีที่มอบหมายให้บุคลากรที่เป็นแกนนำ มีบทบาทในการชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง ไม่ประสบความสำเร็จ ก็จำเป็นต้องจัดหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพหรือฝีมือ มาช่วยโน้มน้าวความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้พร้อมจะดำเนินการประกัน

คุณภาพด้วยใจ ดังกรณีตัวอย่างของสถานศึกษานำร่องซึ่งพบว่าการใช้ยุทธวิธีปลูกจิตสำนึกด้วยการเชิญวิทยากรมืออาชีพมาพูดให้บุคลากรทุกคนรับทราบพร้อมกัน ได้ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาที่แต่เดิมไม่ค่อยมีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน เกิดความตื่นตัวและลุกขึ้นมาเริ่มงานทันที

1.3) การชี้แจงทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะดำเนินการ โดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก ควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน ไม่ควรแจกเฉพาะแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสได้ทราบความเป็นมาของการประกันคุณภาพภายในอย่างทั่วถึงและร่วมมือร่วมใจ ในการดำเนินการต่อไป

2.1.2 การพัฒนาความรู้ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน

บุคลากรส่วนใหญ่ยังเข้าใจวิธีการประกันคุณภาพภายในค่อนข้างน้อย และไม่รู้ว่า จะดำเนินการอย่างไรในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งขาดทักษะในการประเมินตนเอง จึงควรฝึกอบรมให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถดำเนินการประกันคุณภาพได้ โดยรูปแบบที่ควรใช้ มีดังนี้

1) การประชุมเชิงปฏิบัติการโดยให้ทุกคนได้เข้าประชุม หากสามารถหาบุคลากรที่มีความสามารถที่จะเป็นแกนนำได้ ก็ควรมอบหมายให้แกนนำเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในเรื่องนี้

2) ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น ควรแบ่งเป็นช่วง ๆ ตามกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เนื้อหาเกี่ยวกับภาพรวมของระบบประกันคุณภาพภายในกระบวนการบริหารคุณภาพ แล้วเริ่มเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อจากนั้นก็ให้ร่วมกันปฏิบัติจริง ในการวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ

ช่วงที่ 2 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและวางแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือในการประเมิน ต่อจากนั้นก็ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและกรอบ และแผนการประเมิน

ช่วงที่ 3 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) โดยจัดประชุมปฏิบัติการหลังจากที่มีการปฏิบัติงาน และมีกรประเมินตนเองตามแผนไปแล้วระยะหนึ่ง

2.1.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการ

ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นภารกิจของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา แต่ในการดำเนินงานจำเป็นจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสานงาน กำกับ ดูแล

ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงกันเป็นทีม โดยผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบที่สำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งควรดำเนินการร่วมกับบุคลากรหลักที่ได้รับมอบหมายในรูปของคณะกรรมการหรือคณะทำงาน

คณะกรรมการหรือคณะทำงานดังกล่าว อาจไม่จำเป็นต้องตั้งขึ้นมาใหม่ถ้าสถานศึกษามีกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อยู่แล้ว ก็ให้คณะกรรมการเหล่านี้รับผิดชอบเป็นกรรมการประกันคุณภาพภายในด้านต่าง ๆ ได้เลย แล้วให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายหรือทุกระดับที่ปฏิบัติงานตามปกติเข้ามาร่วมกัน เพราะการประกันคุณภาพภายในมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงการทำงานปัจจุบันให้ดีขึ้น ผู้ดำเนินการจึงต้องเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับงานที่ตนเองทำไม่ใช่มอบหมายให้คนที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ มาดำเนินการในกรณีที่สถานศึกษายังไม่มีกรรมการใด ๆ เลย ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยมอบหมายให้บุคลากรเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อช่วยกันจัดทำแผนดำเนินการพัฒนา และประเมินคุณภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบตามภารกิจของตน การตั้งคณะกรรมการควรพิจารณาตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหารฝ่ายที่รับผิดชอบงานใด ๆ ควรอยู่ในคณะกรรมการที่รับผิดชอบการพัฒนาและการประเมินคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น

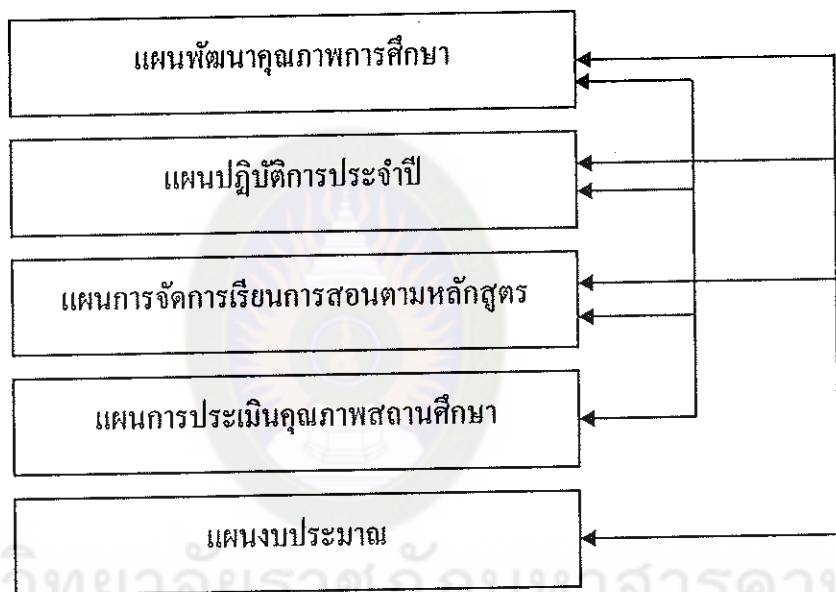
3. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง ทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกันในทุกขั้นตอน ดังนี้

3.1 การวางแผน การวางแผนเป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลา และทรัพยากรที่ใช้เพื่อทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จะต้องมีการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาหรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทสำหรับกำหนดทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย ในระยะเวลาที่กำหนด เช่น 3 – 5 ปี รายละเอียดในการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาควรศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดต่าง ๆ เช่น เอกสาร เรื่อง ธรรมนูญสถานศึกษาของกรมวิชาการ และเอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษา เล่มที่ 5 เรื่อง

การตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

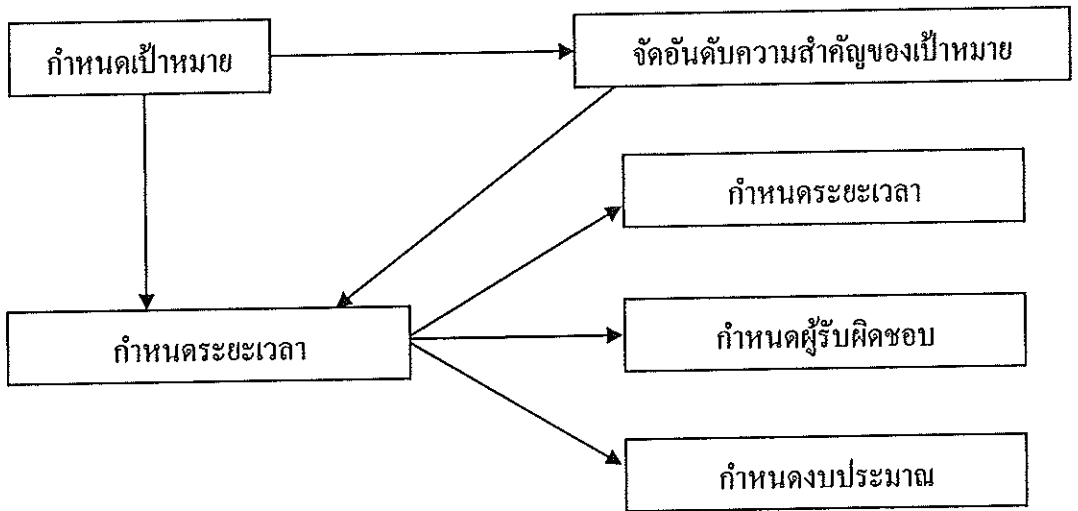
เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนต่าง ๆ คือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนงบประมาณทั้งรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา ซึ่งแผนต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกัน ดังแผนภาพที่ 2



แผนภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแผนต่าง ๆ ที่สถานศึกษาควรจัดทำ

เท่านั้น เพราะแผนต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันตลอด กล่าวคือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นระยะยาวที่ครอบคลุมเป้าหมาย และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ จากแผนระยะเวลาดังกล่าวนำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้นภายใน 1 ปี สถานศึกษามีเป้าหมายจะดำเนินการเรื่องใดและโดยวิธีใด แล้วจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการวางแผน ในการวางแผนใด ๆ ก็ตามจะมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ การกำหนดเป้าหมาย การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย การกำหนดแนวทาง การดำเนินงาน การกำหนดระยะเวลาดำเนินการ การกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการ และการกำหนดงบประมาณที่จะใช้ ดังแผนภาพที่ 3



แผนภาพที่ 3 แสดงขั้นตอนการวางแผน

3.1.1 การกำหนดเป้าหมาย ควรเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายที่แสดงถึง คุณลักษณะหรือคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ควรระบุให้ชัดเจนในธรรมนูญ สถานศึกษาและใช้เป็นหลักหรือทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา หลังจากนั้นก็จัดทำ แผนพัฒนาสถานศึกษา หรือคุณสมบัติของผู้เรียนที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการ หลักสูตรการ เรียนการสอน ทรัพยากร สภาพแวดล้อม การประเมินผล การกำกับตรวจสอบและการรายงาน การกำหนดเป้าหมายอาจทำได้โดยมีวิธีการ ดังนี้

1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผนข้อมูลต่าง ๆ ที่ควรศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

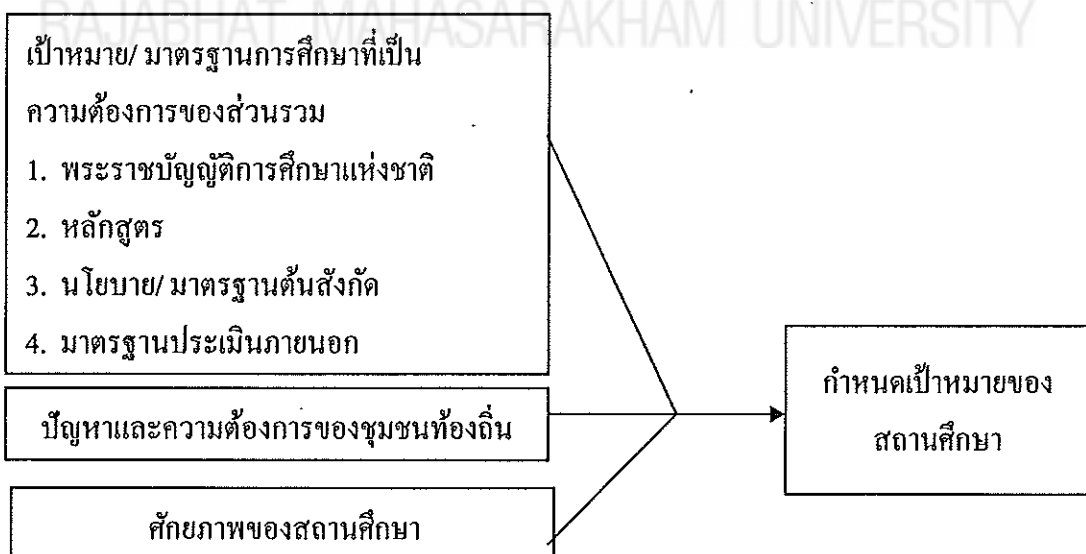
1.1) เป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการส่วนรวมของ สังคมและประเทศชาติ ได้แก่ ความมุ่งหมายหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาของไทยตาม กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรมาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัดและ มาตรฐานการศึกษา เพื่อประเมินคุณภาพภายนอกที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว เป้าหมายหรือมาตรฐานที่เป็นความต้องการของส่วนรวมดังกล่าวเป็นเป้าหมายที่ควรเกิดขึ้นใน สถานศึกษาทุกแห่ง เช่น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างเสริมจริยธรรม คุณธรรมที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วย ตนเอง มีทักษะในการทำงานและมีความรู้ตามที่กำหนดในหลักสูตร เป็นต้น

1.2) สภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นและชุมชนทั้งในด้านสภาพทั่วไป ปัญหาความต้องการและแนวโน้มการพัฒนา ซึ่งจะเป็นเป้าหมายหรือมาตรฐานเฉพาะสำหรับ สถานศึกษาแต่ละแห่งที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เช่น สถานศึกษาที่อยู่ในชุมชนชาวจีน

ธุรกิจการค้าอาจกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานเฉพาะเกี่ยวกับความรู้ทางภาษาจีน และทักษะทางธุรกิจ สถานศึกษาที่อยู่ในชุมชนเกษตรกรรมก็อาจกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานเฉพาะเกี่ยวกับความรู้และทักษะทางเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

1.3) ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่แสดงภาพของสถานศึกษาตามความเป็นจริงได้แก่ สถิติข้อมูลพื้นฐานที่แสดงสภาพทั่วไป ศักยภาพหรือความสามารถในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นการสำรวจหรือประเมินตนเองเบื้องต้น เพื่อให้ทราบจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาของตน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงโดยกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาต่อไป

2) คิควิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา การวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น และการสังเคราะห์เพื่อประสานความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งความต้องการของส่วนรวมส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาจะทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจ สามารถวางแผน และทำงานได้ง่ายขึ้น เพราะหากสามารถกำหนดเป้าหมายที่เป็นความต้องการร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ได้พร้อมกัน เช่น การกำหนดเป้าหมายคุณลักษณะของผู้เรียนให้รู้จักคิควิเคราะห์ ก็จะสอดคล้องและตอบสนองความต้องการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพร้อมที่จะรับการประเมินภายนอกได้ด้วย เป็นต้น ในส่วนที่มีความแตกต่างกันแต่สถานศึกษาและชุมชนเห็นว่าเป็นเรื่องที่จำเป็นหรือเป็นสิ่งที่ต้องการ ก็อาจเพิ่มเป็นเป้าหมายที่ต้องการมุ่งเน้นเป็นพิเศษของสถานศึกษานั้นได้ ดังแผนภาพที่ 4



แผนภาพที่ 4 แสดงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

3.1.2 กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา

1) การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย จะช่วยให้การวางแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสถานศึกษาจะได้ทราบว่าเป้าหมายต่าง ๆ ที่ต้องการนั้น เป้าหมายใดสำคัญมากน้อยกว่ากันเพียงใด เพื่อกำหนดกิจกรรม บุคลากร ทรัพยากร และช่วงเวลาที่จะดำเนินการในการพัฒนาเป้าหมายนั้น ๆ ให้เหมาะสม สถานศึกษาบางแห่งที่ไม่ได้ตั้งเป้าหมายเพิ่มเติมนอกเหนือจากเป้าหมายหรือมาตรฐานของต้นสังกัดและมาตรฐานประเมินภายนอก ซึ่งเป็นหลักมาตรฐานที่ต้องอยู่แล้ว อาจไม่เห็นความจำเป็นของการจัดอันดับความสำคัญที่อาจจะข้ามขั้นตอนนี้ไปก็ได้ แต่สำหรับสถานศึกษาที่มีความต้องการเฉพาะชุมชนท้องถิ่น และของสถานศึกษาเพิ่มเติมขึ้นหลายเป้าหมาย หรือสถานศึกษาบางแห่งที่มีบุคลากรและทรัพยากรจำกัด อาจใช้การจัดอันดับความสำคัญเทคนิคที่ช่วยตัดสินใจในการทำงานมีประสิทธิภาพ โดยอาจมุ่งดำเนินการบางเป้าหมายก่อนแต่เป็นพื้นฐานที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาเป้าหมายอื่นตามพร้อมกันไป ด้วย เป็นต้น

2) กำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีปฏิบัติงาน คือ การนำเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่มีความต้องการรวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จหรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนด้วย การคิดโครงการหรือกิจกรรมนั้น ไม่จำเป็นต้องคิดโครงการให้ได้จำนวนมาก หรือไม่จำเป็นว่าทุกเป้าหมายจะต้องมีโครงการเฉพาะของเป้าหมายนั้น ในทางปฏิบัติจริงการสามารถคิดโครงการที่ทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้สำเร็จ และเป้าหมายนั้นเอื้อต่อการพัฒนาเป้าหมายอื่นต่อไปได้ ก็อาจขยายโครงการนั้นโดยจัดกิจกรรมในโครงการเพิ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอื่น ๆ ต่อไปด้วย เป็นการทำงานแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการคิดโครงการที่ดีและมีประโยชน์เชื่อมโยงกัน อีกทั้งไม่เป็นการสร้างงานในบุคลากรมากเกินไป โดยเฉพาะบุคลากรในสถานศึกษาเป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ ดีกว่ากระจายคนและทรัพยากรไปทำโครงการเล็ก ๆ น้อย ๆ มากมาย

3) การกำหนดระยะเวลาในการทำแผนควรมีการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในแผนด้วยการกำหนดระยะเวลาจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ปฏิบัติจะได้ทราบว่างานควรจะต้องดำเนินการให้เสร็จเมื่อไร ต้องเร่งดำเนินการก่อนหรืออาจรอได้ และยังประโยชน์ต่อผู้บริหารหรือผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะได้ติดตามงานได้ว่ากว่าหน้าตามแผนเพียงใด

4) การกำหนดงบประมาณ ควรคิดงบประมาณที่จะต้องใช้ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์รวมทั้งค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ

ตามแผนอย่างรอบคอบและประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด โดยคำนึงถึงความเพียงพอความเหมาะสมระหว่างรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมาย โดยมีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

5) การกำหนดผู้รับผิดชอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนหรือในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้แผนให้แผนดังกล่าวสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดไว้ในแผนให้ชัดเจนว่าเรื่องใดจะทำหน้าที่ความรับผิดชอบของใครบ้าง

3.2 การดำเนินการตามแผน เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้วบุคลากรที่ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ ในระหว่างการดำเนินงานผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข

3.2.1 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.2 กำกับติดตาม (Monitoring) ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่มรายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน

3.2.3 ให้การนิเทศ (Supervision) ในระหว่างปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะต้องกำกับติดตามว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้หรือปัญหาหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามแผนหรือมีปัญหาจะได้ในการนิเทศ เพื่อปรับปรุงแก้ไข การกำกับติดตาม การปฏิบัติงานมีหลายวิธี ซึ่งจะขอยกมาเป็นตัวอย่างเท่านั้น คือ ผู้บริหารอาจติดตามด้วยการสอบถามเป็นรายบุคคล จัดประชุมกลุ่ม/หมวด/หัวหน้าฝ่าย หรือให้แต่ละบุคคล/กลุ่ม/หมวด/ฝ่าย รายงานความก้าวหน้าของการทำงานเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน โดยอาจรายงานปากเปล่า หรือจัดทำรายงานเสนอเพื่อให้อธิบายชี้แจงในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล / กลุ่ม / หมวด / ฝ่าย และในแต่ละเดือน อาจมีการพิจารณาว่าบุคคล / กลุ่ม หมวด / ฝ่ายใดมีการดำเนินงานดีเยี่ยมเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนด ซึ่งอาจมีการให้รางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นการให้กำลังใจ

ผู้บริหารควรให้การนิเทศเพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเอง และทักษะในด้านต่าง ๆ โดยผู้บริหารอาจให้การนิเทศเอง หรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาให้การนิเทศหรือส่งบุคลากรไปฝึกอบรม

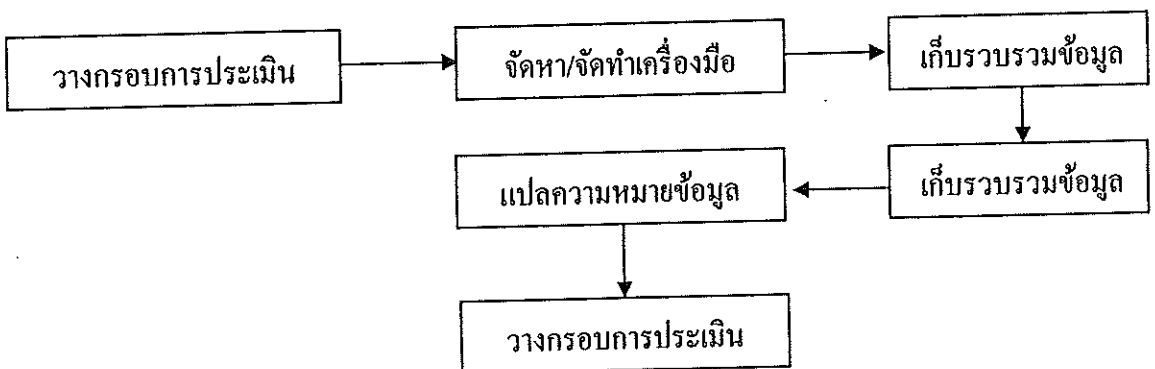
3.3 การตรวจสอบประเมินผล การประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดภาพการพัฒนาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจ

ระบบประกันคุณภาพอย่างถูกต้อง จะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล ไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง และเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนาไม่ใช่การประเมินเพื่อประเมินและไม่ใช้เรื่องที่ทำยาก ไม่ต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมินในงานที่ทำอยู่เป็นประจำ เครื่องมือที่ใช้ อาจเป็นสิ่งที่มืออยู่แล้ว โดยไม่ต้องสร้างชิ้นงานใหม่ เช่น สถิติที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของฝ่ายบริหาร ผลงาน หรือการบ้าน ตลอดจนการทดสอบย่อยของผู้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีอยู่แล้ว เพียงแต่จัดให้เป็นระบบมากขึ้นเท่านั้น

ในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่า การดำเนินการเป็นไปทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายอื่นมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่ เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษา ก็จะต้องมีการประเมินสรุปรวมเพื่อนำผลการพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินการในระยะต่อไป

รายละเอียดในการตรวจสอบประเมินผลดังกล่าว ได้มีการนำเสนอไว้ในรายงานการวิจัยและคู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สนับสนุนให้ รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช และคณะดำเนินการวิจัยซึ่งนำมาเสนอและปรับใช้ ดังนี้

จากการสรุปและสังเคราะห์กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายในตามแนวพื้นฐานแนวคิดของการประเมินที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Evaluation) พบว่า กิจกรรมที่ต้องดำเนินการประกอบด้วย การวางแผนการประเมิน การจัดหา/จัดเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การแปลความหมายข้อมูล และการตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน ดังแผนภาพที่ 5



แผนภาพที่ 5 แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายข้อมูล

กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายในมีรายละเอียดในการดำเนินงาน ดังนี้

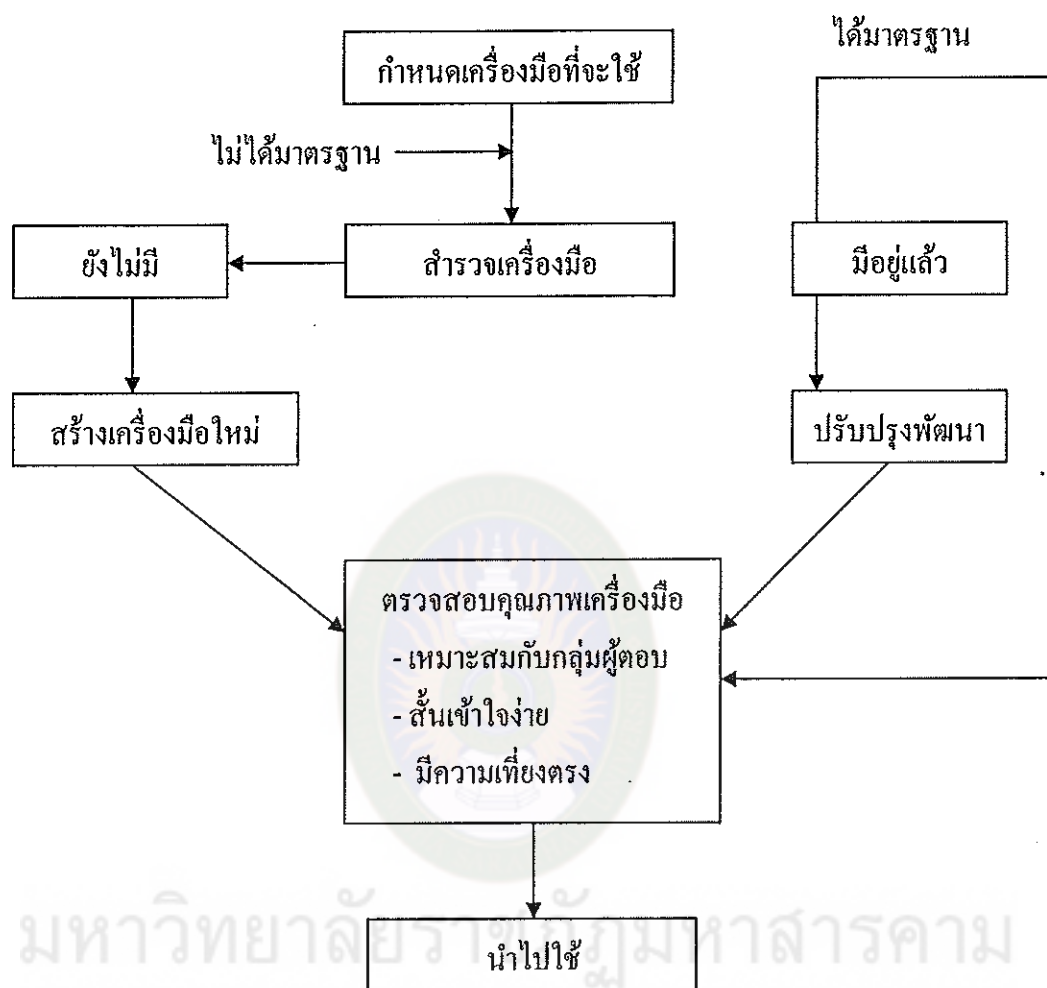
3.3.1 การวางกรอบการประเมินคณะกรรมการควรประชุมร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องในการวางกรอบการประเมิน เพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินว่าจะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมิน และมีรูปแบบในการประเมินอย่างไรในการกำหนดกรอบการประเมิน อาจพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการกำหนดกรอบการประเมิน

เป้าหมาย/ มาตรฐาน	ตัว บ่งชี้	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	การ วิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ การ ประเมิน	ช่วงเวลา ที่ ประเมิน	ผู้รับผิดชอบ ประเมิน

3.3.2 กรอบการประเมินควรจะต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษาที่จะระบุในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ เพื่อกำหนดว่าควรประเมินอะไร เรื่องใด มีอะไรเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมาย จากนั้นจึงพิจารณาต่อไปว่าตัวบ่งชี้ นั้นจะต้องใช้ข้อมูลอะไร แล้วสำรวจว่าสถานศึกษามีข้อมูลนั้นแล้วหรือยังนำมาใช้ได้หรือไม่ ถ้า ยังไม่มีข้อมูลหรือมีแต่เป็นข้อมูลจากใคร วิเคราะห์ข้อมูลอย่างไรรวมทั้งกำหนดเกณฑ์การประเมิน ช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบในการประเมินเพื่อสะดวกในการกำกับติดตามงานของคณะกรรมการและผู้บริหาร

3.3.3 การจัดหา/เครื่องมือ คณะกรรมการควรประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลว่า จะใช้เครื่องมือชนิดใดหลังจากนั้นก็จัดหา/จัดเครื่องมือโดยมีขั้นตอน ดังแผนภาพที่ 6



แผนภาพที่ 6 แสดงการจัดการ/ จัดทำเครื่องมือ

การประเมินภายในอาจใช้เครื่องมือได้หลากหลายการกำหนดเครื่องมือที่จะต้องใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของตัวบ่งชี้ที่จะวัด เช่น ถ้าวัดเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา วิชาที่อาจใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเครื่องมือหลัก และใช้เครื่องมืออื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การพิจารณาผลงานของผู้เรียน การตั้งคำถามในห้องเรียน การสังเกตพฤติกรรม ถ้าวัดความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติ คุณธรรม อาจใช้การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก โดยจัดทำเป็นแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน หรือใช้แบบทดสอบจิตวิทยาเป็นการวัดเป็นต้น

เครื่องมือที่กำหนดสำหรับใช้ในการเก็บข้อมูลนั้น ไม่จำเป็นต้องจัดทำใหม่ทั้งหมด ให้สำรวจว่ามีเครื่องมือดังกล่าวแล้วหรือยัง ถ้ามีอยู่แล้วและเป็นเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน เช่น มีข้อสอบมาตรฐานที่วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก็สามารถนำไปใช้ได้เลย แต่ถ้ายังไม่ได้มาตรฐานก็ต้องพัฒนาและปรับปรุงให้มีคุณภาพ โดยการนำไปทดลองและปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

ในกรณีที่เครื่องมือวัดเรื่องเดียวกันมีหลายคนทำ ก็ร่วมกันนำเครื่องมือเหล่านั้นมา ปรับปรุง/พัฒนาให้เป็นเครื่องมือชุดเดียวกัน แล้วนำไปใช้ร่วมกัน ในกรณีที่สถานศึกษาสำรวจ แล้วพบว่ายังไม่มีเครื่องมือ จำเป็นต้องสร้างเครื่องมือใหม่ แล้วจึงนำเครื่องมือที่สร้างไปทดลองใช้ และนำผลมาปรับปรุงก่อนใช้จริง

การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ จะต้องคำนึงถึงความสามารถในการวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด นำเครื่องมือไปทดลองใช้ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ว่าได้ผลตรงกับความเป็นจริง ตามการสังเกตของครูหรือไม่ นอกจากนั้นควรพิจารณาความเหมาะสมที่จะใช้เครื่องมือ นั้นกับกลุ่ม คนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ถ้าเป็นเด็กเล็กไม่สามารถเขียนคำถาม ยาว ๆ ได้ ก็ควรใช้วิธีพูดคุย ตั้งคำถามง่าย ๆ สั้น ๆ หรือถ้าเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองก็ควรดูระดับการศึกษาและประเด็นที่จะถามในเครื่องมือด้วย เพื่อสร้างความเหมาะสมเครื่องมือที่สำคัญก็คือตัวครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิด และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ครูควรจะเป็นช่างสังเกต รู้จักผู้เรียนทุกคน และ รู้จักการวิเคราะห์พฤติกรรมและผลงานของผู้เรียนให้เชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาได้ตลอดเวลา โดยครูควรมีเครื่องมือ เช่น แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรม หรือ ประเด็นหลักในการวิเคราะห์ผลงานหรือพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อช่วยการสังเกตและการวิเคราะห์

3.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลอาจพิจารณาจากประเด็นและแนวทาง การเก็บข้อมูล ดังกล่าว ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประเด็นและแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้ข้อมูลที่สถานศึกษามีอยู่แล้ว 2. เก็บข้อมูลใหม่ (ถ้ายังไม่มีข้อมูลที่ต้องการ) เก็บจากหลาย ๆ แห่งเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ
ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล	<ol style="list-style-type: none"> 1. เก็บตามเวลาที่สอดคล้องกับการทำงานตามปกติ 2. ข้อมูลที่เก็บได้ตลอดเวลา เช่น พฤติกรรมของนักเรียน 3. ข้อมูลที่เก็บเป็นระยะ ๆ เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง เก็บภาคเรียน ละครั้งหรืออาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง 4. ในช่วงเวลาเดียวกัน ไม่ควรระดมเก็บข้อมูลทุกอย่างพร้อมกัน จำนวนมาก
ความครอบคลุมของ กลุ่มเป้าหมาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลเพื่อพัฒนาปรับปรุงเป็นรายบุคคล ต้องเก็บข้อมูลทุกคน 2. ข้อมูลภาพรวมของสถานศึกษา หรือข้อมูลจากผู้ปกครอง ชุมชนเก็บจากกลุ่มตัวอย่าง

ในการเก็บข้อมูลนั้น หากข้อมูลใดมีอยู่แล้วในสถานศึกษาไม่ควรจัดเก็บใหม่ให้นำข้อมูลที่มีอยู่แล้วมาประมวลผล วิเคราะห์ แล้วนำไปใช้ได้เลย เช่น คะแนนสอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้ผลการสอบปลายภาคเรียน ซึ่งจะช่วยลดภาระงาน

สถานศึกษาควรวางแผนการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติของสถานศึกษาให้มากที่สุด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ของผู้ปกครองอาจให้ผู้ปกครองกรอกแบบสอบถามในวันที่ประชุม หรือนำหนัก ส่วนสูง ก็ให้ครูประจำชั้นหรือครูพลศึกษาจัดเก็บเป็นต้น สิ่งที่ไม่ควรทำหรือระดมเก็บข้อมูลทุกอย่างในช่วงเวลาเดียวกันจำนวนมาก จนเป็นภาระของผู้เก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล การเก็บข้อมูลในส่วนที่ครูสังเกตพฤติกรรมและวิเคราะห์ผลงานของเด็กตามแบบสังเกตพฤติกรรม ครูทุกคนสามารถทำได้ตลอดเวลา และในระหว่างที่สังเกตและวิเคราะห์ข้อมูลก็บันทึกไปได้เรื่อย ๆ โดยอาจสรุปเพื่อรายงานข้อมูลตามระยะเวลาที่ตกลงหรือที่กำหนดไว้ในแผนร่วมกัน เมื่อพบสิ่งที่เป็นจุดอ่อนหรือเป็นปัญหาของผู้เรียน จะได้ปรับปรุงแก้ไขและให้การช่วยเหลือได้ทันที ทั้งครูที่สอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกันควรพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อหาทางแก้ไขและช่วยเหลือผู้เรียนร่วมกัน

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษานั้น ผู้รับผิดชอบควรร่วมกันพิจารณากรอบการวิเคราะห์ว่าข้อมูลแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ในระดับใด ระดับบุคคล ระดับห้องเรียน หรือระดับภาพรวมของสถานศึกษา ใครเป็นผู้วิเคราะห์ วิเคราะห์ในช่วงเวลาใด เพื่อจะได้นำผลมาใช้ ดังตัวอย่างข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ซึ่งอาจมีกรอบการวิเคราะห์ ปรากฏดังตารางที่ 3

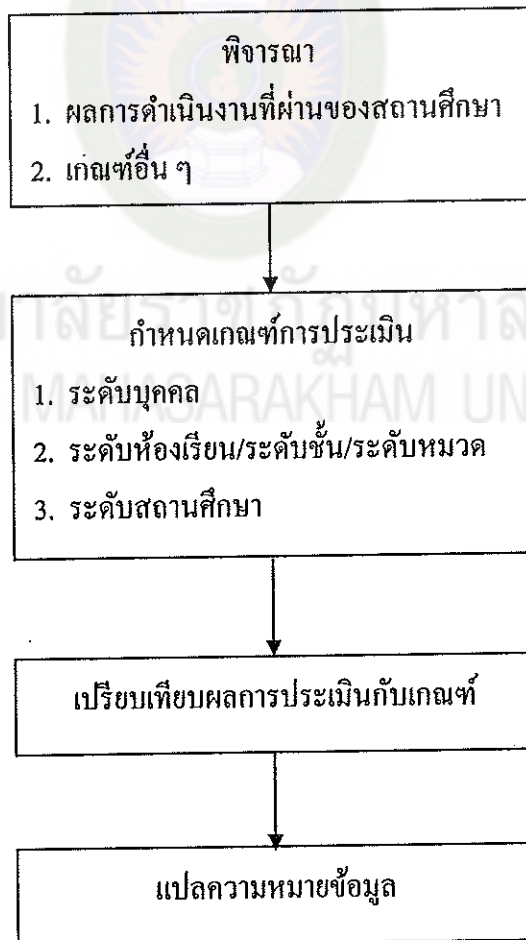
ตารางที่ 3 ตัวอย่างกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน

ระดับการวิเคราะห์	ผู้วิเคราะห์	ช่วงเวลาที่วิเคราะห์
รายบุคคล	ครูประจำชั้น/ ครูประจำวิชา	ตลอดเวลาเพื่อปรับปรุงเป็นรายบุคคล
ระดับชั้น/ หมวด / กลุ่มประสบการณ์	หัวหน้าระดับชั้น / หมวดวิชา นำผลการวิเคราะห์ของครูประจำชั้น/ ครูประจำวิชามาวิเคราะห์รวม	ภาคเรียนละครั้งเป็นอย่างน้อยหรือแล้วแต่จำกัด
ระดับภาพรวมของสถานศึกษา	คณะกรรมการ/ คณะทำงานที่รับผิดชอบ	

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนรายบุคคล ครูผู้สอนจะเป็นผู้รับผิดชอบ วิเคราะห์ ข้อมูลจากการสังเกต และการตรวจวิเคราะห์ผลงานหรือพฤติกรรม เพื่อจุดเด่น จุดที่ต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ตลอดเวลา และเมื่อปิดภาคเรียน หรือเมื่อ ถึงกำหนดเวลาที่จะประเมิน หรือรายงานข้อมูลในภาพรวม ครูก็ต้องปรับปรุงของผู้เรียนแต่ละคน ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้แต่ละตัว

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนในภาพรวม อาจจะเป็นการวิเคราะห์ระดับห้องเรียน ระดับ หมวดวิชา ระดับสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบจะต้องศึกษาลักษณะของข้อมูลเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสม ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

3.3.6 การแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นำมาใช้ประโยชน์ได้ก็ ต่อเมื่อสถานศึกษาได้แปลความหมายของข้อมูล มีการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ปรากฏดัง แผนภาพที่ 7



แผนภาพที่ 7 แสดงแผนปฏิบัติการแปลความหมายข้อมูล

1) ขั้นตอนการแปลความหมาย

ก่อนที่คณะกรรมการจะแปลความหมายของผลการประเมินจะต้องกำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน โดยคณะกรรมการจะต้องร่วมกันกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาด้วยการพิจารณาข้อมูลผลการดำเนินการที่ผ่านมาของสถานศึกษาประกอบด้วยเกณฑ์ของผู้อื่นว่าเป็นอย่างไร เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน และเนื่องจากการประเมินตนเองเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ดังนั้น เกณฑ์การประเมินควรจะดูการพัฒนาการของสถานศึกษาด้วยในช่วงแรกอาจกำหนดเกณฑ์ที่คิดว่าสถานศึกษาสามารถทำได้ไปก่อน เพื่อให้กำลังใจในการทำงานแล้วค่อย ๆ ปรับให้สูงขึ้น

2) การกำหนดเกณฑ์การประเมินตนเองของสถานศึกษานั้นกำหนดเป็นระดับได้แก่ เกณฑ์ระดับบุคคล เกณฑ์ระดับห้องเรียน/ ระดับชั้น/ ระดับหมวด และเกณฑ์ระดับสถานศึกษา เช่น

2.1) เกณฑ์ระดับบุคคล อาจกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องสอบได้คะแนน ร้อยละ 50 จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์

2.2) เกณฑ์ระดับห้องเรียน/ ระดับชั้น/ ระดับหมวด/ ระดับสถานศึกษาอาจกำหนดว่า ผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 80 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับ ดี ผู้เรียนร้อยละ 70 – 80 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับ พอใช้และผู้เรียนน้อยกว่าร้อยละ 70 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับ ต้องปรับปรุง

3.4 การตรวจสอบ/ ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการประเมินตามแผนที่กำหนดไว้ ก็จะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่ามีความเหมาะสมถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตาม ตรวจสอบในระหว่างกรณีพิเศษ และประชุมร่วมกับคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพให้มีประสิทธิภาพมีความถูกต้องและเชื่อถือได้

3.4.1 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

เมื่อมีบุคลากรแต่ละคน แต่ละฝ่ายมีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ส่งผลให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์สังเคราะห์แปลผลในภาพรวมทั้งหมด แล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้าหมวด ผู้บริหาร เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองต่อไป

3.4.2 การเผยแพร่การประเมิน อาจใช้วิธีการจัดประชุมครูภายในสถานศึกษาจัดบอร์ด หรือจัดทำรายงานผลการประเมินฉบับย่อยแจกบุคลากร ผลการประเมินสามารถนำไปใช้

เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร และใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ

3.4.3 การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรในระหว่างการทำงานและมีการตรวจสอบประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคล หรือระดับชั้น/ หมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเองและปรับปรุงแผนการดำเนินงานได้เลย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.4.4 การวางแผนในระยะต่อไป การนำผลการประเมินไปใช้จัดทำแผนในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา สาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไข โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป เช่น สถานศึกษานำร่องแห่งหนึ่งเมื่อทราบผลการประเมินแล้วพบว่า มีตัวบ่งชี้บางข้อผ่านเกณฑ์บางข้อไม่ผ่านเกณฑ์ จึงนำผลการประเมินไปวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข รวมทั้งจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข รวมทั้งจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมจุดเด่น และปรับปรุงจุดที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย โครงการหนึ่งอาจส่งเสริมหรือปรับปรุงจุดเด่น/ จุดที่ต้องปรับปรุงเพียงจุดเดียวหรือหลายจุด

3.4.5 จัดทำข้อมูลสารสนเทศ ถ้าสถานศึกษานำผลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นปัจจุบันก็เป็นประโยชน์ในการบริหารงานประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเมื่อหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมินสถานศึกษาก็พร้อมที่นำเสนอข้อมูลและสารสนเทศที่ผู้ประเมินต้องการได้ง่ายขึ้นทุก ๆ ด้าน

3.4.6 การดำเนินงานประเมินผลของสถานศึกษาไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่การประเมินตนเองเพียงครั้งเดียวแล้วหยุดเลยแต่ต้องทำตลอดเวลา ผลการประเมินที่จัดทำเสร็จแล้วถือเป็นข้อมูลที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้น ซึ่งมีการตรวจสอบใหม่ว่าการดำเนินงานในช่วงต่อไปสอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างไร การพัฒนาปรับปรุงตนเองจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

3.4.7 การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เมื่อสถานศึกษา ได้ดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้วในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้ทราบ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองหรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และ ผู้ประเมินภายนอกเพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพร้อม ที่รับการประเมินจากภายนอก

โดยดำเนินการโดยรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน วิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา และเขียนรายงาน

3.4.8 การรายงานผลการประเมินและเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสารควรมี 2 แบบ ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้รับข้อมูล แบบแรกเป็นการรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วน เน้นในเชิงวิชาการเพื่อใช้สำหรับรายงานต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอก ส่วนแบบที่สองเป็นการรายงานสรุปเพื่อเผยแพร่ให้กลุ่มผู้ปกครองและชุมชน โดยเสนอในลักษณะการบรรยายใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีความยาวไม่มาก ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาได้มากขึ้นโดยเนื้อหาสาระที่นำเสนอในการรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีควรมีหัวข้อ ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา สถานที่ตั้ง สังกัด รูปแบบ/หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน โครงสร้างการบริหารงาน ข้อมูลผู้บริหารและบุคลากร จำนวนผู้เรียน งบประมาณ รวมทั้งข้อมูลสภาพชุมชน อาชีพ และรายได้ของผู้ปกครอง

2) วิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือมาตรฐานและแผนงานของสถานศึกษา

3) ผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้โดยแต่ละตัวบ่งชี้ควรรายงานเกี่ยวกับเป้าหมาย การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และผลการดำเนินงาน และอาจนำเสนอข้อมูล/หลักฐานสนับสนุนผลการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วยก็ได้ นอกจากนี้ในแต่ละมาตรฐานควรนำเสนอจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง และแนวทางการแก้ไข

4) สรุปผลการประเมินของมาตรฐานแต่ละด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกถึงจุดเด่นเงื่อนไขที่ทำให้สำเร็จ จุดที่ต้องปรับปรุง สาเหตุและแนวทางการแก้ไขปรับปรุง

5) ภาคผนวกอาจมีการรายงานเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล หากเป็นที่ต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด คณะผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีควรเป็นบุคลากรแกนนำหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร ซึ่งจะทำให้สรุปผลการประเมินได้ถูกต้อง การจัดทำรายงานควรดำเนินการในส่วนที่สามารถทำได้เรื่อย ๆ ก่อนสิ้นปีการศึกษา เพราะจะทำให้จัดทำรายงานไม่ทันกำหนด เวลาที่จะต้องส่งหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

4. บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 2) กล่าวว่า เนื่องจากการประกันคุณภาพภายในมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ

ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมในขณะเดียวกันสถานศึกษาที่มีคุณภาพก็จะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมด้วยเหตุนี้การประกันคุณภาพภายในจึงเป็นเรื่องที่ผู้ที่ได้รับประโยชน์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าบุคลากรในสถานศึกษาควรจะเป็นแกนหลัก และมีหน้าที่โดยตรงในการประกันคุณภาพภายในก็ตาม สำหรับบทบาทผู้เกี่ยวข้องอันได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษา และบุคคลอื่นที่ควรเข้ามามีส่วนร่วม มีดังนี้

4.1 บทบาทเดิม

ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาส่วนใหญ่มักจะจัดการศึกษาโดยไม่เน้นการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาบางแห่งอาจจัดการเรียนการสอนโดยไม่ค่อยมีการวางแผน บางแห่งอาจจะมีการวางแผน แต่ไม่มีการตรวจสอบประเมินผล และไม่ได้นำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงเท่าที่ควร นอกจากนี้ก็ยังเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยครูเป็นหลัก ในขณะที่ผู้บริหารไม่ได้เข้ามาช่วยจัดการและส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกระบวนการประกันคุณภาพ รวมทั้งไม่ได้ให้บุคคลและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมได้เท่าที่ควร

4.2 บทบาทที่พึงประสงค์

ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เขตพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ควรเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

4.2.1 ผู้บริหาร มีบทบาทในการบริหารจัดการ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลให้มีการประกันคุณภาพในที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม โดยผู้บริหารควรเป็นแกนนำในการจัดทำแผน รวมทั้งกำกับติดตามให้มีการดำเนินงานตามแผน การนำผลการประเมินตนเองมาใช้ในการปรับปรุงสถานศึกษาและรายงานผลให้สาธารณชนรับทราบ

4.2.2 ครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีบทบาทร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอน และการทำงานที่มีการวางแผนและเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนพัฒนาสถานศึกษา และจุดมุ่งหมาย หลักการ หรือมาตรฐานการศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ

4.2.3 กรรมการสถานศึกษา เข้ามามีบทบาทในการกำกับ ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาและการประกันคุณภาพของผู้บริหารและครู ตามหน้าที่กำหนดในมาตรฐาน 40 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4.2.4 ผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีบทบาทโดยเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้ข้อคิดเห็น ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และข้อมูล

ย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา รวมทั้งคอยติดตามผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาและมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงผู้เรียนที่บ้าน

4.2.5 ชุมชน มีบทบาทโดยเข้ามามีส่วนร่วมคิด/ ร่วมทำ ร่วมให้และใช้ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนา ตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงสถานศึกษา

4.2.6 เขตพื้นที่ และหน่วยงานที่กำกับดูแล มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ และการสนับสนุนทรัพยากร รวมทั้งกำกับ ติดตามให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามแผนพัฒนาสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษา

4.2.7 สื่อมวลชน มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์สนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และเผยแพร่ข้อมูลเชิงสร้างสรรค์ เช่น รายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการประกันคุณภาพ

4.3 ผลที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้รับ

4.3.1 ผู้เรียนและผู้ปกครอง มีหลักประกันความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

4.3.2 ครู ได้ทำงานอย่างมืออาชีพ มีการทำงานที่เป็นระบบ โปร่งใส มีความรับผิดชอบ ที่ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ และเน้นคุณภาพ ได้พัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและนักเรียน

4.3.3 ผู้บริหาร ได้ใช้ภาวะผู้นำและความรู้ ความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นระบบและมีความโปร่งใส เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

4.3.4 กรรมการสถานศึกษา ได้ทำงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม เป็นผู้ที่ทำประโยชน์และมีส่วนร่วมพัฒนาสถานศึกษาและคุณภาพทางการศึกษาให้แก่เยาวชนและชุมชนร่วมกับผู้บริหารและครู สมควรที่ได้รับความไว้วางใจมาเป็นกรรมการสถานศึกษา

4.3.5 หน่วยงานที่กำกับดูแล ได้สถานศึกษาที่มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระในการกำกับดูแลสถานศึกษา และก่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพทางการศึกษาและคุณภาพของสถานศึกษา

4.3.6 ชุมชนและสังคมประเทศชาติ ได้เยาวชนและคนที่ดี มีคุณภาพและศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาองค์กร ชุมชน และสังคมประเทศชาติต่อไป

5. ยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จการประกันคุณภาพการศึกษา

ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพจะเป็นสิ่งที่อยู่ในกระบวนการการบริหาร และกระบวนการทำงานตามปกติ แต่ในสภาพปัจจุบัน ยังมีสถานศึกษาอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบดังกล่าวให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เสมือนกับการปฏิรูปกระบวนการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา โดยจะต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ได้แก่ เงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ได้กล่าวแล้วในตอนต้นซึ่งสามารถนำมาประมวลได้ ดังนี้

5.1 ยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแกนหลักในการบริหารและดำเนินการร่วมกับแกนนำอื่น ๆ เพื่อช่วยผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน และประสานให้บุคลากรในสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายนอก ร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองของสถานศึกษา ให้ผสมผสานกับการวางแผน การดำเนินงานและปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เป็นระบบครบวงจร รวมทั้งกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

ภาวะผู้นำและความตระหนักของผู้บริหาร เป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในแบบใดก็ตาม ถ้าจะทำให้สำเร็จผู้บริหารก็ต้องเห็นความสำคัญ เข้ามาบริหารจัดการ และมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นและคอยติดตามกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานให้มีความต่อเนื่อง

5.2 ยุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีม การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา มิใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะและมีใช้การดำเนินงานแบบต่างคนต่างทำ แต่เป็นเรื่องที่ทุกคนจะต้องทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องและมีความเชื่อมโยงระหว่างภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการ ด้านการบริหาร กิจกรรมนักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการ

5.3 ยุทธศาสตร์การสร้างตระหนักและความรู้ความเข้าใจ การที่สถานศึกษาจะมีการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็งได้นั้น ทุกคนในทีมจะต้องมีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญของการประเมินตนเองว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการทำงานคุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งจะมีความสำคัญต่ออนาคตของการศึกษาและประเทศชาติ รวมทั้งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าการประเมินตนเองก็คืองานในหน้าที่นั่นเอง ไม่ใช่งานที่เป็นภาระเพิ่มเติม นอกจากนั้นจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการการประกันคุณภาพภายในด้วย จึงจำเป็นต้องสร้างตระหนัก และความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรของสถานศึกษาการจัด

ประชุมชี้แจงและฝึกอบรม การเรียนรู้จากเอกสาร คู่มือต่าง ๆ ผู้บริหารจะต้องแสดงความตระหนักให้ผู้อื่นเห็นเป็นแบบอย่าง และเข้ามามีส่วนร่วม

5.4 ยุทธศาสตร์การกำหนดผู้รับผิดชอบ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษาที่ร่วมกันทำงานเป็นทีมนั้น จำเป็นจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสานและกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความมั่นใจในการดำเนินงานจึงควรมอบหมายให้มีคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อเป็นตัวกลางในการประสานกำกับ ดูแล ให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการดำเนินงานให้เชื่อมโยงกัน คณะกรรมการดังกล่าวอาจใช้คณะกรรมการที่สถานศึกษามีอยู่แล้ว

5.5 ยุทธศาสตร์การวางแผนและการกำกับดูแล การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในจำเป็นต้องมีการวางแผน และการกำกับดูแลที่เป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีการวางแผนการกำกับดูแล และจัดให้มีการประชุมตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอเพื่อรายงานความก้าวหน้าของงานที่ทำไปแล้ว และช่วยกันพัฒนางานที่จะทำต่อไป

5.6 ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้อง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นอกจากจะต้องทำงานเป็นทีม ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาแล้ว ควรจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในเขตพื้นที่ และหน่วยงานที่กำกับดูแลในส่วนกลาง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง และเป็นการระดมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

6. ความจำเป็นที่ต้องมีการประกันคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 35) กล่าวว่า จากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนทั่วไป การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของประเทศต่าง ๆ มีอัตราสูงขึ้นทุกขณะ ความสำคัญของการพัฒนาประเทศจึงมิได้ขึ้นอยู่กับระบบทุนหรือทรัพยากรอีกต่อไป แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพและคุณภาพของคนเป็นสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) จึงแสดงจุดเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังการพัฒนาของประเทศในอนาคต

กรมสามัญศึกษา (2544 : 1) กล่าวว่า การศึกษาเป็นเรื่องของการสร้างคนให้มีกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาให้สูงขึ้น เพื่อนำกำลังกายที่กล้าแข็ง กำลังใจและสติปัญญาที่สมบูรณ์ไปช่วยตนเองครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มีความเจริญงอกงามและมีความมั่นคงเป็น

เสมือนบังคับสำหรับการดำรงชีวิตที่ทุกคนต้องแสวงหา และเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาครอบครัว พัฒนาสังคม ความก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศ เป็นเรื่องของส่วนรวมที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมสนับสนุน และร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของทุกคน

เจษฎา แซ่มประเสริฐ (2539 : 38) กล่าวว่า ความจำเป็นของการประกันคุณภาพของการศึกษา มีดังนี้ 1) ผู้จบการศึกษาแต่ละระดับหลักสูตรการศึกษายกระดับพื้นฐานยังไม่มีคุณภาพที่สังคมพอใจ 2) ยังไม่มีมาตรฐานกลางที่โรงเรียนต่าง ๆ พึ่งประสงค์และพึงพอใจ 3) มีความสับสนและขาดสภาพสมดุลของแนวคิดต่าง ๆ เชิงนโยบาย เช่น การรวมอำนาจ การกระจายอำนาจ การควบคุมจากส่วนกลาง การให้โรงเรียนเป็นอิสระและอยู่ในความดูแลของท้องถิ่น สักส่วนของการบังคับวิชาเรียนและการปล่อยให้เลือกเสรี ความเข้มงวดในมาตรฐาน ความรู้ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรมกับการยินยอมให้มีความยืดหยุ่นที่หลากหลาย 4) ขาดมาตรฐานที่จะกำกับ กำชับโรงเรียนดำเนินการในการพัฒนาคุณภาพของการจัดการสอนและการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามแนวทางการใช้หลักสูตรให้ได้ผลสำเร็จอย่างจริงจัง 5) ขาดแรงจูงใจหรือขาดแรงเสริม เพื่อการยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ปฏิบัติงานขาดความเป็นธรรมในการเลื่อนระดับปรับตำแหน่ง ตลอดจนการพิจารณาเงินเดือนประจำตำแหน่ง ในสายบริหาร สายผู้สอน และสายสนับสนุน ไม่ได้ให้ความเสมอภาคอย่างทัดเทียมกัน

7. การประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 2-3) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ มีความทัดเทียมในด้านมาตรฐาน จึงกำหนดหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษากำหนดไว้ 3 ข้อ คือ 1) รัฐกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบาย การบริหาร งานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรในจังหวัด และสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท 2) รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา 3) โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อนักเรียนและผู้ปกครองมาตรฐานที่กำหนด ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ คือ 1) การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย (1) การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิตปัจจัยและกระบวนการ (2) การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยการศึกษา และการสนับสนุนการพัฒนาคู่มือสอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารทางการศึกษาและการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริม

การจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2) การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย (1) การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนและการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบโรงเรียน (2) การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (3) มาตรการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียน โรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย (1) การทบทวนคุณภาพการศึกษาโรงเรียน (2) การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน (3) การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้มีขึ้นเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานประกอบด้วยหลักการ 3 ข้อ คือ การกระจายอำนาจให้จังหวัดและสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภท สนับสนุนให้ผู้ปกครองชุมชนมีส่วนร่วม และโรงเรียนต้องแสดงความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา กระบวนการดำเนินงานมี 3 ประการ คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษา

ความคิดเห็นในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

1. ความหมายของความคิดเห็น

ได้มีผู้ให้ความหมายของความคิดเห็น ดังนี้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 3) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านทัศนคติอย่างหนึ่ง แต่การแสดงความคิดเห็นนั้นมักมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ และเป็นส่วนที่พร้อมจะแสดงปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

สุชา จันท์ธอม และสุรางค์ จันท์ธอม (2528 : 8) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึก ความรู้สึกของบุคคลที่ไม่ลึกซึ้งเท่าทัศนคติ คนเราจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน และความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528 : 174) กล่าวว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนเกี่ยวกับทัศนคติหรือความเชื่อค่านิยมของบุคคลความคิดเห็นไม่เหมือนทัศนคติ ตรงที่ไม่จำเป็นต้องแสดงความรู้สึก อารมณ์ หรือแม้จะกระทำการแสดงพฤติกรรมที่จะสนอง

หรือไม่สนองตอบต่อสิ่งหนึ่ง เป็นเพียงคำพูดพร้อมเหตุผลที่บุคคลขึ้นมา และถ้าไม่มีคนเห็นด้วยก็อาจเปลี่ยนเป็นพูดคงกล่าวได้ ดังนั้น บุคคลที่มีทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ถ้าไม่แสดงความคิดเห็นออกมา ก็จะไม่มีบุคคลใดทราบเลยว่าบุคคลนั้นทัศนคติ ความเชื่อ หรือค่านิยมเช่นใด

พจนานุกรมจิตวิทยาและจิตวิเคราะห์ (Harace and AVA. 1967 : 358-359) กล่าวว่าความคิดเห็นมีความหมาย 3 ประการ ดังนี้

1. ความคิดเห็นเป็นความเชื่อที่คนยึดถือ โดยปราศจากการพิจารณาด้วยอารมณ์หรือความต้องการและสามารถกลับมาพบทวนใหม่ ถ้าหากว่ามีหลักฐานยืนยันนำเชื่อคือความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้วยท่าทางตามสภาพแวดล้อมในขณะนั้น มีความเป็นตัวเอตน้อยที่สุด เข้าใจว่าความคิดเห็นได้แยกตัวออกจากทัศนคติ ความคิดเห็นส่วนมากเป็นการแสดงออกของความต้องการใช้ส่วนบุคคลมากกว่าที่จะเป็นความเชื่อถือของบุคคลทั่วไป แต่ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลของสิ่งเร้าหรือด้วยตนเอง ความคิดเห็นก็เป็นการกล่าวถึงเรื่องราวที่นำไปสู่ความรู้และสามารถวัดเกี่ยวกับความจริงที่ปรากฏ อีกนัยหนึ่งความคิดเห็นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วขณะหนึ่ง

2. ความคิดเห็นมีความหมายในตัวเองเป็นคำพูดทั่วไปอาจจะคำนึงหรือไม่คำนึงถึงความถูกต้องก็ได้

3. ความคิดเห็นมีความหมายเหมือนกับทัศนคติ ความคิดเห็นมักจะแสดงออกให้เห็นทัศนคติ ความคิดเห็นและทัศนคติมักจะใช้แทนกัน โดยทั่วไปความคิดเห็นใช้กับงานที่ต้องใช้สมอง ทัศนคติใช้เกี่ยวกับการประเมินค่า

ศรียรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541 : 141) กล่าวว่า องค์ประกอบของทัศนคติที่อยู่ 3 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนของความเข้าใจ (Cognitive component) ประกอบด้วย ความรู้สึกหรือความเชื่อถือเกี่ยวกับตราสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค

2. ส่วนความรู้สึก (Affective component) หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ซึ่งเป็นการพอใจและไม่พอใจเกี่ยวกับสิ่งหนึ่ง

3. ส่วนของพฤติกรรม (Behavior component) หมายถึง แนวโน้มของการกระทำที่เกิดจากทัศนคติ หรือเป็นการกำหนดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

จึงสรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้สึก ความเชื่อเฉพาะบุคคลที่แสดงออกโดยการพูดหรือการเขียน หรืออาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น โดยความคิดเห็นนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากมีหลักฐานและข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

2. ความสำคัญของความคิดเห็น

ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดเห็น ดังนี้

เฟรดแมน (Feidman, 1971 : 53) กล่าวว่า การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาความรู้สึกรวมของบุคคลกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่ละคนจะแสดงความเชื่อและความรู้สึกใด ๆ ออกมา โดยการพูด การเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งในการฝึกหัดทำงานด้วยเพราะจะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ไปตามความพอใจของผู้ร่วมงาน

เบสท์ (Best, 1977 : 17) กล่าวว่า ในการศึกษาดังความคิดเห็นต่าง ๆ ส่วนมากจะใช้วิธีแบบวิจัยตลาด ได้แก่ การสอบถาม ชักถาม บันทึกลง และรวบรวมไว้เป็นข้อมูล ซึ่ง Best ได้เสนอว่าวิธีง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร และจะทำได้สามารถทำตามข้อคิดเห็นนั้นได้ หรือในการวางนโยบายใด ๆ ก็ตาม ความคิดเห็นที่วัดออกมาจะทำให้ผู้บริหารเห็นควรหรือในอันที่จะดำเนินนโยบายหรือล้มเลิกไป

จึงสรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นประโยชน์ในการกำหนดแบบแผนการวางนโยบายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายหรือล้มเลิกนโยบาย เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างเรียบร้อย ซึ่งได้มาจากตรวจสอบความคิดเห็นและรวบรวมไว้เป็นข้อมูล

3. ประเภทของความคิดเห็น

ได้มีผู้กล่าวถึงประเภทของความคิดเห็น ดังนี้

เรมเมอร์ (Remmer, 1954 : 17) กล่าวว่า ความคิดเห็นมี 2 ประเภท ดังนี้

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ เช่น ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงงมงาย ทิศทางลบสุด ได้แก่ รังเกียจมาก ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงได้ยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ ความเข้าใจ การมีความคิดต่อสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจทางที่ดี ชอบ ยอมรับ ความรู้ความเข้าใจในทางไม่ดี ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย

4. ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น

ได้มีผู้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น ดังนี้

4.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและสรีระ คือ อวัยวะต่าง ๆ ของบุคคลใช้รับรู้ความผิดปกติของอวัยวะความบกพร่องของอวัยวะสัมผัส ซึ่งมีผลต่อความคิดเห็นไม่คิดต่อบุคคลภายนอก

4.2 ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล คือ บุคคลได้รับประสบการณ์ด้วยตนเองการกระทำด้วยตนเองหรือได้พบเห็น ทำให้บุคคลมีความพึงใจและเกิดความคิดต่อประสบการณ์เหล่านั้นต่างกัน

4.3 อิทธิพลของผู้ปกครอง คือ เมื่อบุคคลเป็นเด็ก ผู้ปกครองจะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและให้ข้อมูลแก่เด็กได้มาก ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมและความคิดเห็นของเด็กด้วย

4.4 ทักษะคิดและความคิดเห็นของกลุ่ม คือ เมื่อบุคคลเจริญเติบโตย่อมต้องมีกลุ่มและสังคม ดังนั้น ความคิดเห็นของกลุ่ม คือ เมื่อบุคคลเจริญเติบโตย่อมต้องมีกลุ่มและสังคมความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อน กลุ่มอ้างอิง หรือการอบรมสั่งสอนของโรงเรียน หน่วยงานที่มีความคิดเห็นเหมือนหรือแตกต่าง ย่อมมีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลด้วย

4.5 สื่อมวลชน คือ สื่อต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเรามากขึ้น ดังนั้น สื่อเหล่านี้จึงได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นบุคคล

5. การวัดความคิดเห็น

ได้มีผู้กล่าวถึงการวัดความคิดเห็น ดังนี้

บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2531 : 67) กล่าวว่า การวัดความคิดเห็นซึ่งเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ ซึ่งบุคคลนั้นไม่จำเป็นต้องมีการกระทำที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของเขา เพราะความคิดเห็นไม่ได้เป็นการทำนายพฤติกรรมของเขา การเลือกใช้วิธีการวัดความคิดเห็นแบบใดขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูล เวลา งบประมาณ บุคลากร และความเที่ยงตรงสูงเป็นประการสำคัญ

เครื่องมือวัดความคิดเห็นแบบประเมินค่า (Rating scale) เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดสิ่งที่เป็นนามธรรมด้วยการแปลงเป็นปริมาณในเชิงเปรียบเทียบ นิยมใช้วัดพฤติกรรมหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเลขโดยตรงได้ เช่น ความดี ความซื่อสัตย์ ค่านิยม ความคิดเห็น ความเชื่อ ทักษะคิด ความสะอาด ความเหมาะสม และการปฏิบัติต่าง ๆ เป็นต้น ลักษณะสำคัญของการประเมินค่าอยู่ตรงที่คำตอบซึ่งมีลักษณะเปรียบเทียบปริมาณมากน้อย ผู้ตอบจะต้องตอบด้วยการประเมิน สถานการณ์ที่เป็นสิ่งเร้าที่กำหนดให้และเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

แบบประเมินค่าแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ

1. แบบไม่มีเกณฑ์เปรียบเทียบใช้ (Non-Comparative Scales Rating) เป็นแบบประเมินค่าที่ผู้ตอบจะประเมินสิ่งเร้านั้นตามความรู้สึกนึกคิดของตน เปรียบเทียบกับเกณฑ์อะไรก็ได้ที่ผู้ตอบแต่ละคนเห็นว่าเหมาะสม ต่างคนต่างกำหนดเอง ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน แบบ

ประเมินค่าที่ใช้กันทั่วไปส่วนมากมีลักษณะเป็นแบบไม่มีเกณฑ์เปรียบเทียบใช้ เช่น แบบประเมินค่าที่ของเทอร์สตัน (Thurston's Scale) ลิเคิร์ต (Likert's Scale) และแบบประเมินค่าของออสกูด และแบบประเมินค่าประเมินไม่มีเกณฑ์เปรียบเทียบนี้แบ่งเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1.1 แบบประเมินค่าด้วยเส้นกราฟ แบบประเมินค่าชนิดนี้พยายามให้การประเมินมีลักษณะต่อเนื่อง โดยมีผู้ตอบประเมินสิ่งเร้าด้วยการทำเครื่องหมายลงบนกราฟเส้นตรงที่กำหนดให้ชนิดนี้มี 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1.1 แบบเป็นกราฟเส้นตรง มีตัวหนังสือบรรยายคุณลักษณะกำกับไว้หัวท้ายของเส้นตรง

1.1.2 แบบเป็นกราฟเส้นตรง มีตัวหนังสือบรรยายคุณลักษณะกำกับไว้หัวท้ายของเส้นตรงและยังมีปริมาณตัวเลขบอกปริมาณเล็กน้อย กำกับเส้นตรงไว้เป็นระยะ ๆ ซึ่งแบบประเมินค่าด้วยเส้นกราฟแบบนี้เส้นตรงของแต่ละข้อจะมีความยากเท่ากัน และไม่มีการแบ่งช่วงบนเส้นตรงไว้ให้ก่อน ผู้ตอบจะเลือกกากบาทลงบนเส้นกราฟ ณ จุดใดก็ได้

1.2 แบบประเมินค่าด้วยคำตอบจำกัด แบบประเมินค่าชนิดนี้เป็นแบบกำหนดข้อความ คำ ตัวเลข หรือสัญลักษณ์ไว้เป็นคำตอบให้เลือกแน่นอนแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1.2.1 แบบกำหนดคำตอบเป็นข้อความ ลักษณะนี้จะเลือกคำตอบหรือข้อความที่มีลักษณะการเปรียบเทียบกันมาเรียงลำดับมากขึ้นไว้ให้เลือกตอบและจะมีจำนวนคำตอบมากขึ้นเท่าใด ถ้ามีคำตอบน้อย ข้อมูลที่ได้ก็หาย และจะเชื่อถือได้น้อยกว่าที่มีมาก คำตอบ เท่าที่พบทั่วไปจะมีตั้งแต่ 2 ถึง 7 ตัวเลือก เช่น เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่แน่ใจไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.2.2 แบบกำหนดคำตอบเป็นกราฟ ลักษณะนี้มีกำหนดเป็นกราฟเส้นมีคำตอบบรรยายกำกับหัวท้าย และเส้นกราฟนั้นจะถูกแบ่งเป็นคำตอบไว้แน่นอนมีตัวเลขกำกับไว้จำนวนคำตอบนั้นส่วนมากกำหนดไว้อย่างน้อย 5 คำตอบ แต่ทั่ว ๆ ไปมักมี 7 คำตอบ

1.2.3 แบบกำหนดคำตอบเป็นร้อยละ ลักษณะนี้มีกำหนดคำตอบเป็นร้อยละโดยประมาณเรียงตามลำดับ โดยทั่วไปแบ่งเป็น 11 คำตอบ คือ 1 10 20 30 40 50 60 70 80 90 และ 100% เป็นช่วงเท่า ๆ กัน และกำหนดข้อความหรือคำไว้หัวท้าย

2. แบบมีเกณฑ์เปรียบเทียบ แบบประเมินค่าประเภทนี้จะกำหนดเกณฑ์ไว้ให้เปรียบเทียบ ผู้ตอบทุกคนต้องใช้เกณฑ์เปรียบเทียบเดียวกันที่กำหนดให้นั้นอาจจะเป็นมาตรฐานก็ได้ แบบประเมินประเภทนี้มีหลายชนิด ดังนี้

2.1 แบบประเมินด้วยเส้นกราฟ และคำตอบจำกัดในลักษณะเปรียบเทียบ ชนิดนี้ก็คือ แบบที่ไม่มีเกณฑ์เปรียบเทียบนั่นเอง คือ ลักษณะเหมือนกันทุกประการเพียงแต่เพิ่มเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบให้ด้วยเท่านั้น

2.2 แบบประเมินค่าด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ชนิดนี้จะกำหนดข้อความมาให้ 2 ข้อความ แล้วให้เปรียบเทียบกันว่า ผู้ตอบจะชอบหรือเห็นด้วยกับข้อความใดมากกว่ากัน บางตำราเรียกว่า Forced Choices Scales เหตุที่เรียกแบบนี้เพราะผู้ตอบถูกบังคับให้เลือกตอบที่ ชอบหรือเห็นด้วยมากกว่า ทั้งที่ความเป็นจริงผู้ตอบอาจจะเห็นว่าข้อความทั้งสองนั้น เขาชอบ เท่ากันหรือเห็นด้วยเท่ากัน

2.3 แบบประเมินค่ารูปแบบสองขั้ว แบบนี้คล้ายกับการเปรียบเทียบรายคู่ คือ กำหนดข้อความให้ 2 ข้อความเหมือนกัน แต่กำหนดให้เลือกตอบ 5 คำตอบ แต่ละคำตอบจะมี คะแนนให้ต่างกัน ตามลำดับคำตอบ

2.4 แบบประเมินค่าด้วยการจัดอันดับ แบบนี้คล้ายกับการเปรียบเทียบรายคู่ เพียงแต่ให้เปรียบเทียบพร้อมกันทั้งหมดของคำตอบที่ให้มา และให้ใส่หมายเลขตามลำดับ ความสำคัญหรือถูกเลือกให้อยู่ในลำดับใด

6. การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น

ได้มีผู้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ดังนี้

ธอนไคส์ (Traindis. 1971 : 13) กล่าวว่า ความคิดเห็นของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลง ได้ และมีสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. การรับรู้ข้อมูลใหม่จากบุคคลหรือสื่อมวลชน
2. การได้รับประสบการณ์ตรงที่พบด้วยตัวเอง หรือจากแรงสะท้อนใจ
3. การถูกบังคับให้ปฏิบัติตาม โดยไม่เต็มใจหรือจากแรงสะท้อนใจ

กระบวนการเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การใส่ใจ (Attention) การใช้ความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ
2. การเข้าใจ (Comprehension) การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเกิดความรู้
3. การมีสิ่งใหม่เกิดขึ้น (Yielding) มีการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณ่เกิดขึ้นจาก

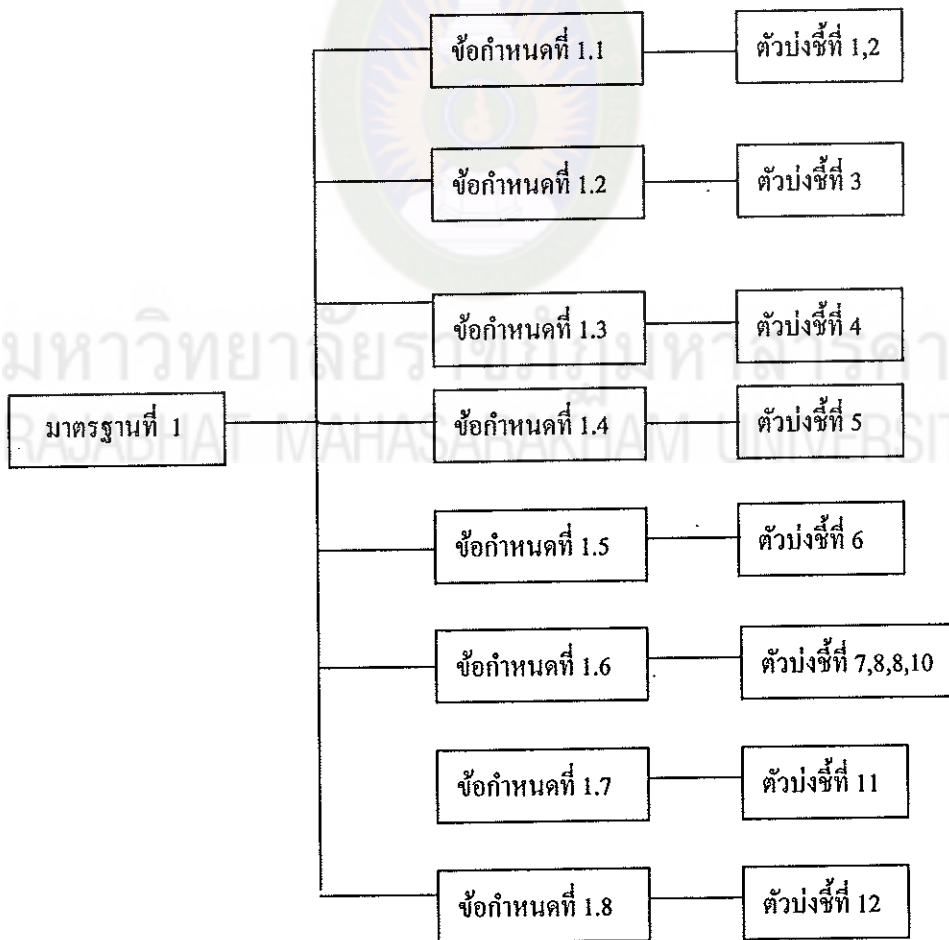
สภาวะการณ่ปกติ

ดังนั้นในการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหาร และครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาวัดความเข้าใจต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของ

ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงใช้วิธีการวัดโดยใช้แบบสอบถาม เนื่องจากเป็นการวัดที่สามารถบอกระดับความเข้าใจได้ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีอิสระในการตอบ

มาตรฐานการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551 : 60) ได้กล่าวถึงมาตรฐานการอาชีวศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดในการจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเป็นเกณฑ์ในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และประกันคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา โดยใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา อันเป็นกลไกสำคัญในการประกันคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามที่ต้องการ ประกอบด้วย 7 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ ดังแผนภาพที่ 8 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้



แผนภาพที่ 8 มาตรฐานที่ 1

1. มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาวิชาชีพ

1.1 ข้อกำหนดที่ 1 สถานศึกษาควรจัดการพัฒนาผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1.1.1 ข้อกำหนดที่ 1.1 ความรู้และทักษะวิชาชีพตามหลักสูตรที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจสังคม และ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

1) ตัวบ่งชี้ที่ 1 ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดตามชั้นปี

2) ตัวบ่งชี้ที่ 2 ร้อยละของผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนรู้

1.1.2 ข้อกำหนดที่ 1.2 ความรู้ความเข้าใจในหลักการด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานอาชีพได้

1) ตัวบ่งชี้ที่ 3 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถประยุกต์หลักการทางวิทยาศาสตร์ และ คณิตศาสตร์ มาใช้แก้ปัญหาในการปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างเป็นระบบ

1.1.3 ข้อกำหนดที่ 1.3 ทักษะในการใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

1) ตัวบ่งชี้ที่ 4 ร้อยละของผู้เรียนที่มีทักษะในการสื่อสาร ด้านการฟัง การอ่าน การเขียน และการสนทนาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.1.4 ข้อกำหนดที่ 1.4 ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม

1) ตัวบ่งชี้ที่ 5 ร้อยละของผู้เรียนที่มีความสามารถ ใช้ความรู้และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม

1.1.5 ข้อกำหนดที่ 1.5 คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามในวิชาชีพ การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

1) ตัวบ่งชี้ที่ 6 ร้อยละของผู้เรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามในวิชาชีพ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

1.1.6 ข้อกำหนดที่ 1.6 ความรู้และทักษะตามมาตรฐานวิชาชีพและหลักสูตรสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา

1) ตัวบ่งชี้ที่ 7 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

2) ตัวบ่งชี้ที่ 8 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

3) ตัวบ่งชี้ที่ 9 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ผ่านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

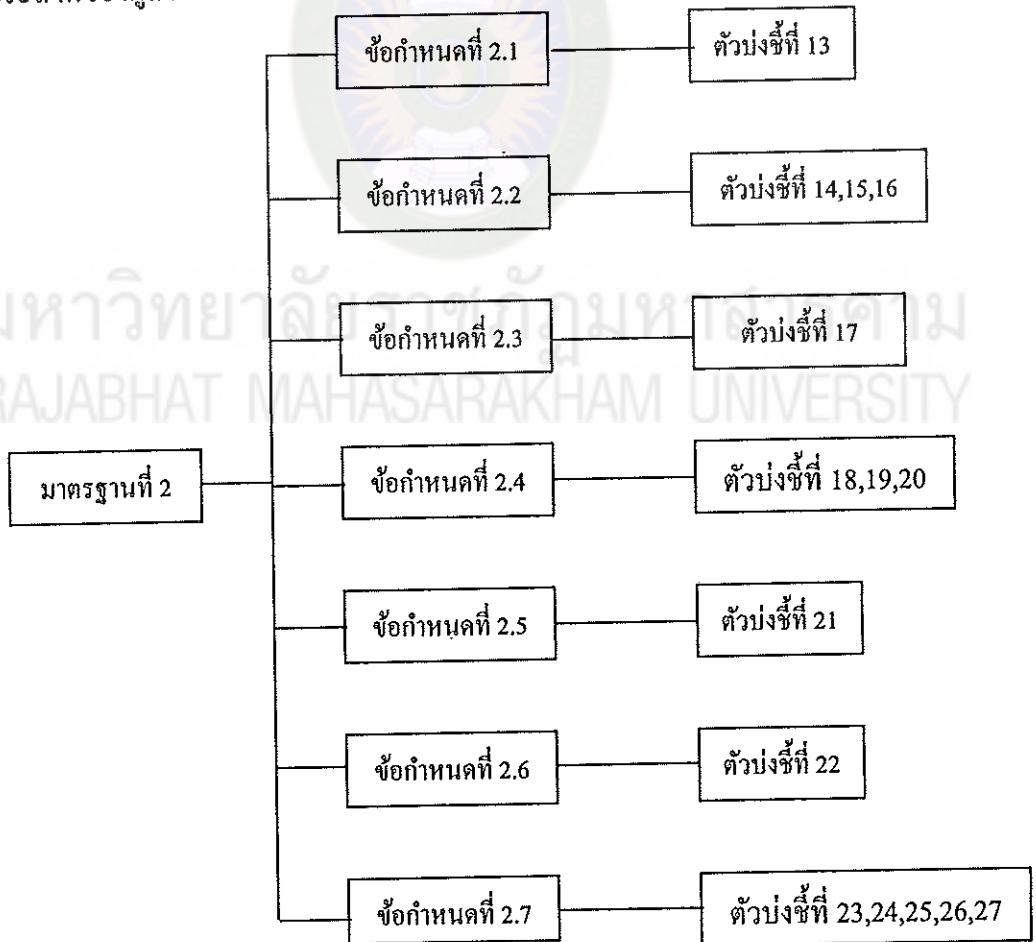
4) ตัวบ่งชี้ที่ 10 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง ที่ผ่านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

1.1.7 ข้อกำหนดที่ 1.7 ความรู้และทักษะในการหางานทำการศึกษาต่อและการ ประกอบอาชีพอิสระ

1) ตัวบ่งชี้ที่ 11 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้งานทำในสถานประกอบการ /ประกอบอาชีพอิสระหรือศึกษาต่อภายใน 1 ปี

1.1.8 ข้อกำหนดที่ 1.8 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่สถานประกอบการ หรือหน่วยงานพอใจ

1) ตัวบ่งชี้ที่ 12 ระดับความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา



แผนภาพที่ 9 มาตรฐานที่ 2

2. มาตรฐานที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

2.1 ข้อกำหนดที่ 2 สถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

2.1.1 ข้อกำหนดที่ 2.1 ร่วมมือกับสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

1) ตัวอย่างที่ 13 ร้อยละหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพ

2.1.2 ข้อกำหนดที่ 2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

1) ตัวอย่างที่ 14 ร้อยละของแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2) ตัวอย่างที่ 15 ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนต่อคุณภาพการสอนของ

ครูผู้สอน

3) ตัวอย่างที่ 16 ร้อยละของงบประมาณที่สถานศึกษาจัดซื้อวัสดุฝึก อุปกรณ์

สำหรับการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

2.1.3 ข้อกำหนดที่ 2.3 จัดระบบคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมและเพียงพอในแต่ละ

สาขาวิชา

1) ตัวอย่างที่ 17 ระดับความเหมาะสมและเพียงพอของระบบคอมพิวเตอร์ใน

แต่ละสาขาวิชา

2.1.4 ข้อกำหนดที่ 2.4 จัดสถานที่เรียน สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน สถานที่ศึกษา ค้นคว้าให้เหมาะสมกับสาขาวิชา ทั้งในสถานศึกษา สถานประกอบการ และแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ

1) ตัวอย่างที่ 18 ระดับความเหมาะสมในการจัดอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน พื้นที่ฝึกปฏิบัติงานเหมาะสมกับวิชาที่เรียน มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และเกิดประโยชน์สูงสุด

2) ตัวอย่างที่ 19 ระดับความเหมาะสมในการจัดศูนย์วิทยบริการให้เหมาะสมกับวิชาที่เรียน มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และเกิดประโยชน์สูงสุด

3) ตัวอย่างที่ 20 ระดับความเหมาะสมในการจัดให้มีครุภัณฑ์ และอุปกรณ์

2.1.5 ข้อกำหนดที่ 2.5 จัดระบบความปลอดภัยของสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1) ตัวอย่างที่ 21 ระดับคุณภาพการจัดระบบความปลอดภัยของสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสาขาวิชา/สาขางาน

2.1.6 ข้อกำหนดที่ 2.6 พัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาในงานที่เกี่ยวข้อง
 อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1) ตัวบ่งชี้ที่ 22 ร้อยละของบุคลากรภายในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาตาม
 หน้าที่ที่รับผิดชอบ

2.1.7 ข้อกำหนดที่ 2.7 ระดมทรัพยากรจากทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
 ร่วมกันจัดการศึกษาทั้งในระบบและทวิภาคีอย่างมีประสิทธิภาพ

1) ตัวบ่งชี้ที่ 23 จำนวนครั้งหรือปริมาณในการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ
 ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ตัวบ่งชี้ที่ 24 จำนวนสถานประกอบการที่มีการจัดการศึกษาร่วมกับ
 สถานศึกษา จัดการศึกษาระบบทวิภาคีและระบบปกติ

3) ตัวบ่งชี้ที่ 25 จำนวนคน – ชั่วโมง ของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือ
 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

4) ตัวบ่งชี้ที่ 26 อัตราส่วนของผู้สอนประจำที่มีคุณวุฒิด้านวิชาชีพต่อผู้เรียน
 ในแต่ละสาขาวิชา

5) ตัวบ่งชี้ที่ 27 อัตราส่วนของผู้สอนประจำต่อผู้เรียน



แผนภาพที่ 10 มาตรฐานที่ 3

3. มาตรฐานที่ 3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.1 ข้อกำหนดที่ 3 สถานศึกษาคควรกำหนดแนวทางในการดูแลผู้เรียนและจัดกิจกรรม ดังนี้

3.1.1 ข้อกำหนดที่ 3.1 จัดทำระบบการดูแลให้คำปรึกษาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

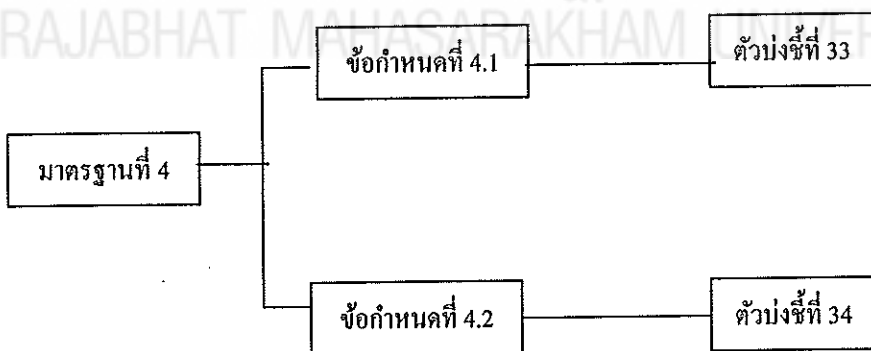
- 1) ตัวบ่งชี้ที่ 28 จำนวนครั้งของการจัดให้ผู้เรียนพบครูที่ปรึกษา
- 2) ตัวบ่งชี้ที่ 29 จำนวนครั้งของการจัดบริการ ตรวจสอบสาเหตุคิดให้กับผู้เรียน
- 3) ตัวบ่งชี้ที่ 30 ร้อยละของผู้เรียนที่ออกกลางคันเมื่อเทียบกับแรกเข้า

3.1.2 ข้อกำหนดที่ 3.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามในวิชาชีพรวมทั้งด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์

1) ตัวบ่งชี้ที่ 31 จำนวนครั้งและประเภทของกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามในวิชาชีพ รวมทั้งด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์

3.1.3 ข้อกำหนดที่ 3.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

1) ตัวบ่งชี้ที่ 32 จำนวนครั้งและประเภทของกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม



แผนภาพที่ 11 มาตรฐานที่ 4

4. มาตรฐานที่ 4 การบริการวิชาชีพผู้สังคม

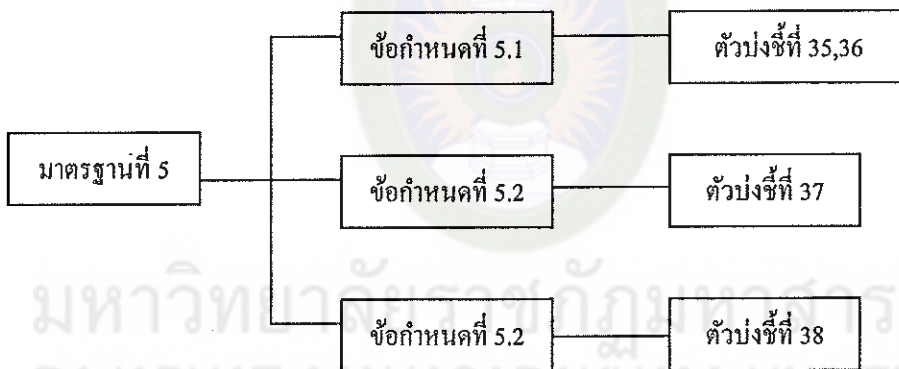
4.1 ข้อกำหนดที่ 4 สถานศึกษาควรมีการบริการวิชาชีพผู้สังคม ดังนี้

4.1.1 ข้อกำหนดที่ 4.1 บริการวิชาชีพที่เหมาะสมตามความต้องการของชุมชน สังคม องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

1) ตัวบ่งชี้ที่ 33 จำนวนและประสิทธิผลของกิจกรรม/โครงการที่ให้บริการ วิชาชีพและฝึกทักษะวิชาชีพ

4.1.2 ข้อกำหนดที่ 4.2 จัดสรรงบประมาณเพื่อการบริการวิชาชีพอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับแผนการบริการวิชาชีพที่กำหนด

1) ตัวบ่งชี้ที่ 34 ร้อยละของงบประมาณในการจัดกิจกรรม/โครงการที่ ให้บริการวิชาชีพและฝึกทักษะต้องบดำเนินการ



แผนภาพที่ 12 มาตรฐานที่ 5

5. มาตรฐานที่ 5 นวัตกรรมและการวิจัย

5.1 ข้อกำหนดที่ 5 สถานศึกษาควรมีการจัดการเกี่ยวกับนวัตกรรมและการวิจัย ดังนี้

5.1.1 ข้อกำหนดที่ 5.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสร้างและพัฒนา นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และโครงการที่นำไปใช้ในการ

1) ตัวบ่งชี้ที่ 35 จำนวนนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัยและโครงการ

2) ตัวบ่งชี้ที่ 36 จำนวนนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย โครงการ

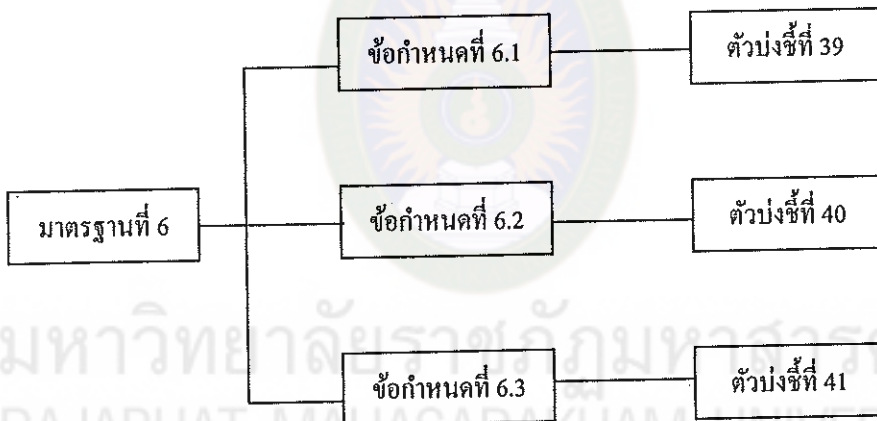
ที่มีประโยชน์ทางวิชาชีพและ/หรือได้รับการเผยแพร่ระดับชาติ

5.1.2 ข้อกำหนดที่ 5.2 จัดสรรงบประมาณในการสร้าง พัฒนา และเผยแพร่ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และโครงการที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

1) ตัวบ่งชี้ที่ 37 ร้อยละของงบประมาณที่ใช้ในการสร้าง พัฒนา และเผยแพร่ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และโครงการต้องบดำเนินการทั้งหมด

5.1.3 ข้อกำหนดที่ 5.3 จัดการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนา นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และโครงการที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

1) ตัวบ่งชี้ที่ 38 จำนวนครั้งและช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และโครงการ



แผนภาพที่ 13 มาตรฐานที่ 6

6. มาตรฐานที่ 6 ภาวะผู้นำและการจัดการ

6.1 ข้อกำหนดที่ 6 ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำและจัดการศึกษาในสถานศึกษาดังนี้

6.1.1 ข้อกำหนดที่ 6.1 ใช้ภาวะผู้นำและการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในการ ผสมผสานความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา และหน่วยงาน หรือบุคคลภายนอกให้เข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

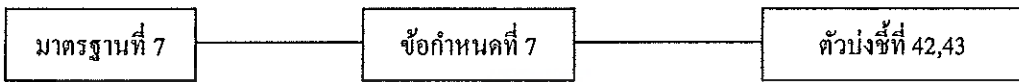
1) ตัวบ่งชี้ที่ 39 ระดับคุณภาพการบริหารงานของผู้บริหารที่สอดคล้องกับ แผนยุทธศาสตร์และการมีส่วนร่วมของประชาคมอาชีวศึกษา ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้

6.1.2 ข้อกำหนดที่ 6.2 จัดระบบการดูแลบุคลากรของสถานศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามจรรยาบรรณมาตรฐานวิชาชีพ

1) ตัวบ่งชี้ที่ 40 ร้อยละของบุคลากรในสถานศึกษาที่สามารถปฏิบัติตาม
จรรยาบรรณมาตรฐานวิชาชีพ

6.1.3 ข้อกำหนดที่ 6.3 จัดระบบสารสนเทศและการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนา
สถานศึกษาอย่างเหมาะสม

1) ตัวบ่งชี้ที่ 41 ระดับคุณภาพของการจัดระบบสารสนเทศ และการจัดการ
ความรู้ของสถานศึกษา



แผนภาพที่ 14 มาตรฐานที่ 7

7. มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน

7.1.1 ข้อกำหนดที่ 7 ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำและจัดการศึกษาในสถานศึกษาดังนี้

1) ตัวบ่งชี้ที่ 42 ระบบและกลไกในการประกันคุณภาพภายในที่ก่อให้เกิดการ
พัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2) ตัวบ่งชี้ที่ 43 ประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพภายใน
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ชัชวาล ป้อมไชยา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินการบริหารระบบคุณภาพ
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินงานตามกระบวนการบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา
กรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยส่วนรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณา
เป็นรายด้านมีการปฏิบัติงานอยู่ระดับมาก 4 ด้าน คือ การจัดทำแผนและโครงการพัฒนา การจัด
องค์กรบริหารคุณภาพ การกำหนดเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียนและการดำเนินการตามแผน
จากนั้นมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารระบบ
คุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร ตามขนาดของโรงเรียนโดยส่วนรวมพบว่า
โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อยู่ 2 ด้าน คือ การกำหนดเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และการนิเทศติดตามผลโดยโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลางมีผลการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

นิพนธ์ ดอกบัว (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานวิชาการอาชีวะ และเทคนิคศึกษา ตามมาตรฐานการรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภท อาชีวศึกษาในจังหวัดขอนแก่น พบว่า

1. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนสอดคล้องกับปรัชญาของโรงเรียน บุคลากรในโรงเรียนได้มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานการจัดระบบ การวัดผลประเมินผลที่ชัดเจนเป็นระบบ ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากบุคคลภายนอกเพื่อ เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์แก่นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้การปฏิบัติงานวิชาการ อาชีวะเทคนิคศึกษาได้มีการกำกับดูแล ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร/โปรแกรมการศึกษา อย่างเป็นระบบ ปัญหาสำคัญที่พบ คือ หนังสือในห้องสมุดมีน้อยและหายาก นักศึกษาขาดความ สนใจ ขาดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สาเหตุเนื่องจากห้องสมุดไม่เพียง พอที่จะเป็นแหล่งค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง แก้ไขปัญหาโดยจัดสรรงบประมาณในการ จัดซื้อหนังสือในห้องสมุดเพิ่มขึ้น ปรับปรุงห้องสมุดให้เพียงพอที่จะเป็นแหล่งค้นคว้า และจัด กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และปัญหาที่สำคัญอีก ประการหนึ่ง คือ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาซึ่งมีจำนวนมาก โดยเฉพาะเครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ดีด สาเหตุเนื่องจากอุปกรณ์มีอายุการใช้งานนาน เก่าล้าสมัย ขาดการบำรุง รักษาและชำรุด แก้ไขปัญหาโดยการตรวจสอบสภาพพัสดุเพื่อซ่อมแซม ให้ใช้การ ได้ดีอยู่เสมอ และมีการวางแผนการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

2. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โรงเรียนได้มีการวางแผนการใช้ หลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพหลากหลายโดยเน้นการ ฝึกฝีมือทางด้านช่างอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี การปฏิบัติงานวิชาการและเทคนิคศึกษาได้รับ การดูแลติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร/โปรแกรมการศึกษาอย่างเป็นระบบ ปัญหาสำคัญที่พบ คือ ครูบางคนยังขาดประสบการณ์การสอนและจิตสำนึกในวิชาชีพครู สาเหตุเนื่องจากเป็นครู บรรจุใหม่ ไม่ผ่านการเรียนวิชาชีพครู จึงไม่เข้าใจในเรื่องเทคนิคการสอนและการวัดผล ประเมินผล แก้ไขปัญหาโดยมีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และจัดอบรมเชิง ปฏิบัติการแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การบริการแก่นักศึกษาที่มา

ติดต่อยังไม่สะดวกรวดเร็วเท่าที่ควร เนื่องจากมีนักศึกษาจำนวนมาก เจ้าหน้าที่จำนวนจำกัด ห้องปฏิบัติงานทะเบียนวัดผลและมีผู้เอกสารจำนวนมาก แก้ไขปัญหาโดยปรับปรุงขยายห้องทะเบียน คับแคบ จัดเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างเพียงพอ และเพิ่มจำนวนคอมพิวเตอร์เพื่อการใช้งาน

มานพ แก้วขวัญ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงาน ปัญหา และการแก้ปัญหาตามกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า

1. กระบวนการบริหาร โรงเรียนใช้กระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวางแผนการปฏิบัติงานมีการนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติ โดยแต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการควบคุม กำกับติดตามและนิเทศอย่างสม่ำเสมอ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ปัญหาที่สำคัญที่พบ ได้แก่ การปฏิบัติงานตามแผนงานบางโครงการไม่สามารถดำเนินการได้ผลดีเท่าที่ควร เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ขาดแคลนบุคลากร งานที่รับผิดชอบมีมากเกินไปและผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพในการทำงาน โรงเรียนได้แก้ไขปัญหามาโดยประสานงานกับชุมชนในการจัดหาทรัพยากรให้เพียงพอและสนับสนุน ให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

2. กระบวนการเรียนการสอน โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแผนการสอนและคู่มือครูของกรมวิชาการเป็นหลัก บางกลุ่มประสบการณ์จะปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ดำเนินการสอนตามกระบวนการทั้งหกขั้นตอน คือ การประเมินผลก่อนเรียน การเตรียมความพร้อม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้ การสรุปบทเรียนและการประเมินผลหลังเรียน ปัญหาสำคัญที่พบได้แก่ การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในบางสาขาวิชาและบุคลากรบางส่วนปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายไม่เต็มความสามารถของตน โรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยการของบประมาณเพิ่มเติม หรือประสานงานกับชุมชนนัดทำผ้าป่าเพื่อการศึกษา การส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมสัมมนาหรือลาศึกษาต่อ การประชุมชี้แจงการควบคุม กำกับ ติดตาม และให้ขวัญกำลังใจบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

3. กระบวนการนิเทศการศึกษา โรงเรียนได้จัดตั้งครูวิชาการ โรงเรียนเป็นผู้นิเทศ การศึกษาร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้กระบวนการนิเทศการศึกษาทั้งห้าขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างเครื่องมือ การพัฒนาวิธีการปฏิบัติ การนิเทศและประเมินผล และรายงานกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ การประชุมทางวิชาการ การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการณ์สอนของครู การสาธิตการสอน การทดสอบทางวิชาการ การพาครูไปศึกษาและดูงาน และการบริการเอกสาร

ทางวิชาการปัญหาสำคัญที่พบ ได้แก่ ผู้นิเทศไม่สามารถปฏิบัติกรนิเทศได้ตามกำหนดการและขาดทักษะในการศึกษา และขาดเครื่องมือ ที่ใช้ในการนิเทศโรงเรียน ได้แก้ไข้ปัญหาโดยแจ้งให้ ผู้รับการนิเทศทราบล่วงหน้าและเลื่อนการนิเทศออกไป การส่งผู้นิเทศเข้ารับฝึกอบรม สัมมนา และพาไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการนิเทศภายใน

เศรษฐสิทธิ์ ผ่องแผ้ว (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า

1. ความคิดเห็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ในโรงเรียนขนาดที่ 2 ขนาดที่ 3 และขนาดที่ 4 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกด้าน เรียงตามลำดับสำคัญ คือ ด้านกระจายอำนาจ ด้านยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ และด้านโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการผลิต

2. ผู้บริหารและครู อาจารย์มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยรวม และรายด้าน ครู อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงกว่าผู้บริหาร

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคามขนาดต่าง ๆ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน โดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ครูในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

จำเริญ ใจสำคัญ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบระดับปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ชวลิต ศรีพวงผกาพันธุ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม

ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้าราชการครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ในการทำงานมีปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับสูงสุด ด้านการประกันความปลอดภัยอยู่ในระดับต่ำสุด

2. ข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกันมีระดับปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน เฉพาะด้านการประกันประสิทธิภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ 5 ถึง 10 ปี มีปัญหามากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี

ชัชวาล อารายฤทธิ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า

1. มาตรฐานด้านปัจจัย ประเภทอาคารเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องสมุด ห้องเรียนครบตามจำนวนชั้นที่เปิดสอน และมีห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ประเภทอาคารประกอบ โรงเรียนส่วนใหญ่ห้องน้ำห้องส้วม ที่ปัสสาวะและอ่างล้างมือ สนามฟุตบอล และสนามวอลเลย์บอล ประเภทครุภัณฑ์ โรงเรียนส่วนใหญ่มีเครื่องพิมพ์ดีด เครื่องรับโทรทัศน์และโต๊ะหมู่บูชา ส่วนมาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผลผลิต โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปฏิบัติดี

2. บุคลากรในโรงเรียนขนาดต่างกันเห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษาปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ทั้งภาพรวมและเป็นรายด้านกระบวนการและด้านผลผลิตไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น มีดังนี้ คือ ปัญหาพบว่าไม่มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีห้องเรียนไม่เพียงพอสำหรับจัด

ชั้นเรียน ไม่มีห้องศิลปศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่มีอาคารอเนกประสงค์ ขนาด
 แคลนงบประมาณ ของงบประมาณทุกปีแต่ไม่ได้รับการจัดสรรให้ โຕะแก้อีไม่เพียงพอต่อจำนวน
 นักเรียน ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ทรัพยากรทางการบริหารมีจำกัด
 ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร และนักเรียนยังขาดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการ
 ดำรงชีวิตโดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาคือได้แก่ รัฐต้องจัดสรรงบประมาณ
 ก่อสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบอย่างเพียงพอ และทั่วถึง ของงบประมาณจากชุมชน องค์การ
 บริหารส่วนตำบล คณะครูและผู้มีจิตศรัทธาบริจาค รัฐต้องจัดสรรครุภัณฑ์ให้โรงเรียนอย่าง
 เพียงพอและทั่วถึง ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาความรู้เรื่องหลักและวิธีการสอน แบบยึดนักเรียน
 เป็นศูนย์กลาง โดยส่งครูเข้ารับการฝึกอบรม จัดหาเอกสารหลักสูตร เช่น หลักสูตรคู่มือครู ใ้ให้
 ครูศึกษาหาความรู้อย่างเพียงพอ จัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม ปลุกฝังให้นักเรียนตระหนักและรู้จัก
 แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

รัตนา เอี่ยมสุวรรณ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพ
 การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้าราชการครูโดยส่วนรวม และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการเห็นว่า มีการปฏิบัติงานการ
 ประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดย
 ภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับกลาง คือ ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ
 ของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน และด้านการเตรียมรับการประเมินจาก
 องค์กรภายนอก แต่ผู้บริหารและครูอาจารย์เห็นว่า มีการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา
 โดยส่วนรวมและเป็นรายได้ 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และที่เหลืออีก 3 ด้าน อยู่ในระดับ
 ปานกลางคือด้านการศึกษาและการเตรียม ด้านการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการ
 ทำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ยกเว้น ผู้บริหารเห็นว่ามีภารกิจด้านเตรียมรับ
 การประเมินจากองค์กรภายนอกอยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกัน เห็นว่ามีภารกิจปฏิบัติงานการประกันคุณภาพ
 การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ ด้านการศึกษาและการเตรียม ด้านการวางแผนการประกันคุณภาพ
 การศึกษา ด้านการนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ และด้านการเตรียมรับการประเมิน
 จากองค์กรภายนอก โดยผู้บริหารเห็นว่ามีภารกิจปฏิบัติมากกว่าผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและครูอาจารย์

ไพบุลย์ วงษ์วัชร ชาติ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณภาพการดำเนินงานตามนโยบาย
 4 ประการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ผล
 การศึกษาพบว่า

1. ข้าราชการครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียนเห็นว่า คุณภาพการดำเนินงานตามนโยบาย 4 ประกันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับน่าพอใจ คือ ด้านการประกันประสิทธิภาพการศึกษา ด้านการประเมินโอกาสทางการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพการศึกษาและอยู่ในระดับดี 1 ด้าน คือ ด้านการประกันความปลอดภัย

2. ข้าราชการครู ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการดำเนินงานตามนโยบาย 4 ประกัน โดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน

จันทร์นิภา ดวงวิไล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และด้านประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน และปัญหาที่พบ ได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจ บุคลากรมีภาระงานมาก ระยะเวลากระชั้นชิด เครื่องมือไม่ได้มาตรฐาน ขาดงบประมาณ ขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย ขาดความพร้อมด้านเอกสารหลักฐาน และมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน

เอี่ยมทิพย์ ศรีทอง (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาการประเมินมาตรฐานและตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา : กรณีศึกษาสถาบันอุดมศึกษา 4 แห่ง นำร่อง พบว่า มาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา 8 มาตรฐาน 28 ตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญชัดเจน และมีความจำเป็น สามารถวัดและตรวจสอบประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนได้

นิศย์ คงชนนันทิกุล (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ใน 8 ด้าน คือ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร จำนวน 40 คน ครูที่รับผิดชอบ จำนวน 40 คน ผลการวิจัย พบว่า ครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์และระดับคุณภาพแต่ละ

มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนการปฏิบัติการประจำปี การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่ดำเนินการเฉลี่ยปีละหนึ่งครั้ง สถานศึกษามีความตระหนักที่จะนำผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

ฉิริวิทย์ วิชาคาพิสุทธิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การศึกษาสภาพปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้าคณะ หัวหน้าแผนก จำนวน 131 คน อาจารย์ 256 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบมาตรฐาน และด้านการประเมินคุณภาพโดยภาพรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติปานกลาง ในส่วนปัญหาในการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีปัญหายุ่งยากในระดับปานกลาง ในการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

วุฒิสักดิ์ ธนวัฒน์กุลชัย (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากร สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก ในวิทยาลัย 37 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 85 คน ข้าราชการครู จำนวน 93 คน และครูพิเศษสอน จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

บอยเชิล และบาวเดิน (Boyle and Bowden. 1997 : 111) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยการนำเสนอรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษารูปแบบหนึ่งสำหรับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย รูปแบบดังกล่าวได้กลั่นกรองมาจากแนวคิดสำคัญในวรรณกรรมทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้ง วัฒนธรรมและการปฏิบัติของการอุดมศึกษา ปรากฏว่ารูปแบบนี้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องในการ

เรียนรู้ของนักศึกษา ณ ศูนย์ประกันคุณภาพ และมีการปรับปรุงดีขึ้นในด้านองค์ประกอบของ
 ค่านิยมในสถาบัน การประเมินและการพัฒนาคณาจารย์ การประเมินหลักสูตรความรับผิดชอบ
 และนโยบายและโครงสร้างที่สามารถทำให้เปลี่ยนแปลงได้

บรูคส์ (Brooks. 1999 : 946-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาและ
 การวางแผนปรับปรุงการศึกษาพิเศษในมลรัฐอิลลินอยส์ โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการ
 บริหารสถานศึกษาพิเศษ จำนวน 114 คน ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารการศึกษา
 พิเศษส่วนใหญ่เชื่อว่าการประกันคุณภาพและการวางแผนปรับปรุงการศึกษาพิเศษจะไม่ก่อให้เกิด
 การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานการศึกษาพิเศษ

พาเทอร์โมโน (Partemo. 1999 : 132-A) ได้ศึกษาการรับรู้ของสมาชิกคณะกรรมการ
 โรงเรียนและศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูที่เป็นจริงและคาดหวัง
 โดยศึกษาการมีส่วนร่วมในด้านวิชาต่าง ๆ คือ การวางแผน การกำหนดนโยบาย การพัฒนาการ
 สอน และการงบประมาณ การเก็บข้อมูลใช้แบบสำรวจสอบถามคณะกรรมการโรงเรียนจำนวน
 101 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 75 คน จากการศึกษาพบว่า สมาชิกคณะกรรมการโรงเรียนรับรู้
 การมีส่วนร่วมของครูที่เป็นจริง และความหวัดในเรื่องการตัดสินใจเชิงเทคนิคที่สัมพันธ์กับ
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การพัฒนาหลักสูตรการสอน และบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับ
 นักเรียน ส่วนศึกษานิเทศก์รับรู้ในลักษณะคล้ายกับคณะกรรมการดังกล่าว แต่ที่เพิ่มเติมก็คือ มี
 ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของครูในการวางแผน และพัฒนาบุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม มีความรู้
 เกี่ยวกับการมีบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของครูน้อยมาก ในด้านที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเชิง
 ปริมาณที่เกี่ยวข้องกับการงบประมาณ และการพัฒนาบุคลากรสมาชิกคณะกรรมการ โรงเรียนและ
 ศึกษานิเทศก์มีความคาดหวังในเรื่องระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง
 และระยะเวลาในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บริหารจัดการของโรงเรียน ไม่มีผลทำให้มีการ
 รับรู้บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังกับมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูต่างกัน

เนวิลล์ (Neville. 1999 : 963-A) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการประกัน
 คุณภาพการศึกษาและการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาแห่งรัฐอิลลินอยส์
 อันเป็นกรอบสำหรับการวางแผนการปรับปรุงโรงเรียนของรัฐการศึกษาได้หาแนวทางกำหนด
 ขอบเขตที่นักการศึกษาให้ความสนใจเกี่ยวกับการวางแผนปรับปรุงโรงเรียน อันเป็นวิธีที่จะทำให้
 ได้รับความสำเร็จในการปรับปรุงโรงเรียนของตน โครงการศึกษาคั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ แต่
 ละระยะมีวิธีดำเนินการต่างกันตามขั้นตอนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผล
 การศึกษาปรากฏดังนี้ 1) กิจกรรมที่สัมพันธ์กับโปรแกรมการประกันคุณภาพการศึกษาและการ
 ปรับปรุงสำหรับโรงเรียนมากขึ้น 2) กรอบงานของรัฐไม่ได้ทำให้วาระทางเทคนิคของการวางแผน

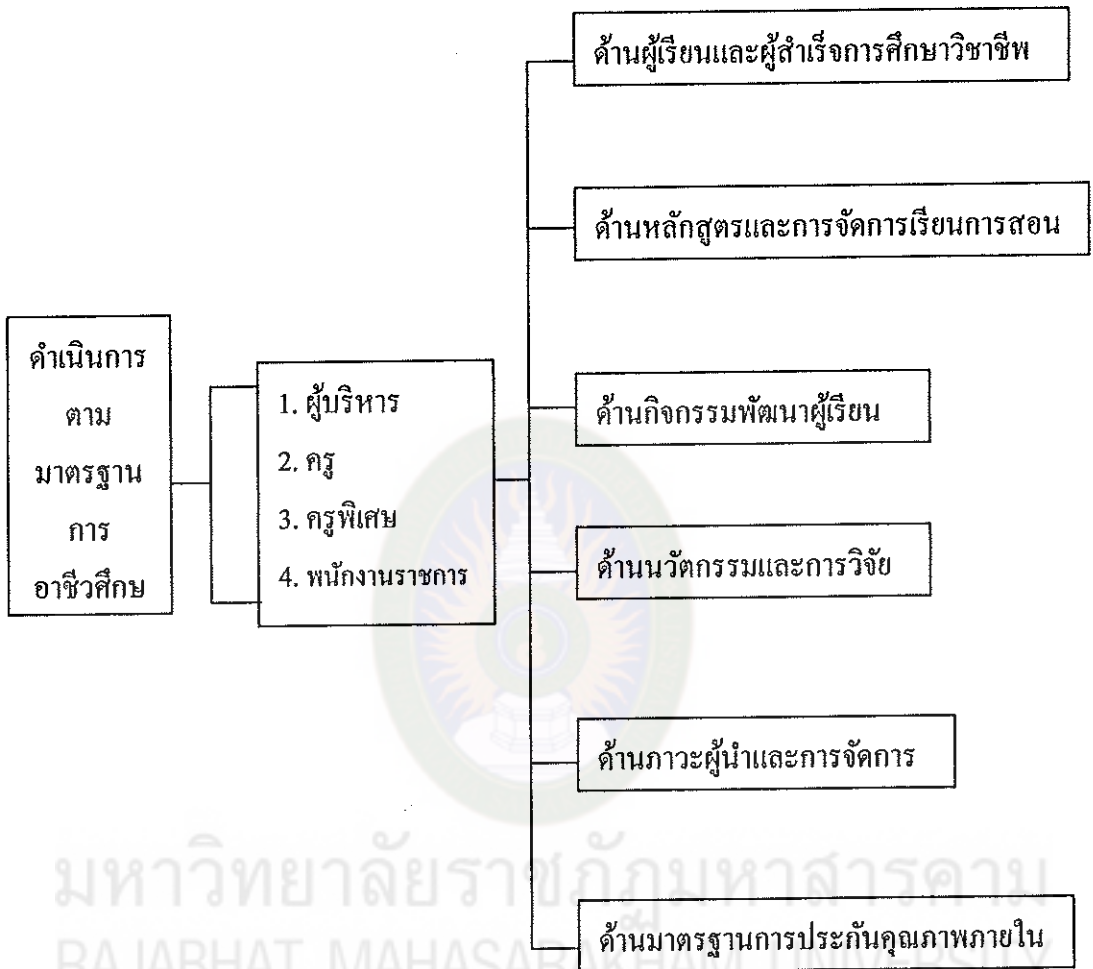
แผนการปรับปรุงสำหรับโรงเรียนเหล่านี้ก้าวหน้าขึ้นไป 3) การสนทนาเกี่ยวกับหลักสูตรซึ่งสัมพันธ์กับกิจกรรมการสังเกตเพื่อนร่วมงาน และสัมพันธ์กับโอกาสนั้นได้รับการสนับสนุนจากการเข้าเกี่ยวข้องกับโปรแกรมการประกันคุณภาพการศึกษา และการวางแผนการปรับปรุงโรงเรียน แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันว่าโปรแกรมนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอย่างกระฉับกระเฉง 4) บทบาทของคะแนนจากการทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานในระบบโรงเรียนชิคาโก อันเป็นตัวบ่งชี้เบื้องต้นของการปรับปรุงโรงเรียนนั้นนับว่ามีนัยสำคัญ 5) ภาพลักษณ์ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งรัฐอิลลินอยส์ได้ปรับปรุงดีขึ้นในที่ตั้งของโรงเรียนเหล่านี้แต่ละโรงเรียนเป็นผลของลักษณะและการนำการริเริ่มโครงการความรับผิดชอบนี้ไป

บั๊ก (Bugg, 2001 : 4330-A) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการประกันคุณภาพการศึกษาและการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาแห่งรัฐอิลลินอยส์ อันเป็นตัวช่วยในการพัฒนากระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เป็นระบบในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐในการศึกษาได้หาทางกำหนดขอบเขตที่โรงเรียน 2 โรงเรียนได้ใช้โปรแกรมประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการที่จะทำให้ทราบกระบวนการปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง แบ่งการดำเนินการศึกษาออกเป็น 3 ระยะ แต่ละระยะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการสังเคราะห์ข้อมูลต่างกัน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ 1) ก่อนนำโปรแกรมการประกันคุณภาพการศึกษา และการวางแผนการปรับปรุงโรงเรียนเข้ามาใช้ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 2 โรงเรียนนั้นไม่ค่อยมีโครงสร้างที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อปรับปรุงโรงเรียนมาก่อน 2) ในขณะที่โรงเรียนในชนบทสามารถใช้กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาอันเป็นตัวช่วยในการพัฒนาโครงสร้างการปรับปรุงโรงเรียนซึ่งจัดทำขึ้นอย่างเป็นทางการได้แล้วนั้น โรงเรียนในเมืองยังไม่สามารถนำวิธีการดำเนินงานดังกล่าวมาใช้ให้ประสบความสำเร็จได้ 3) โปรแกรมการประกันคุณภาพการศึกษาส่งผลทางบวกต่อกลยุทธ์การสอนที่ใช้ในโรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียน 4) ถึงแม้ว่าโปรแกรมการประกันคุณภาพจะปรากฏว่าประสบความสำเร็จในการช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการบอกลักษณะของประเด็นปัญหาการปรับปรุงโรงเรียน แต่อาจจะถูกโต้แย้งได้ว่าในสภาพแวดล้อมบางสภาพอาจจะไม่มีการจัดทำโครงสร้างเพื่อให้โรงเรียนได้กล่าวถึงปัญหาดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จได้ 5) กรอบงานการประกันคุณภาพการศึกษามีศักยภาพมากพอที่จะช่วยให้โรงเรียนได้พัฒนาวัฒนธรรมการปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่องได้ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังพบด้วยว่า ไม่มีตัวแปรต่าง ๆ เช่น ภาวะผู้นำ และทรัพยากรด้านการเงิน กระบวนการนี้จึงยังไม่เพียงพอที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้

เหงินยา (Ngwenya, 20004 : 1442A) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพของการศึกษาดูแลศึกษาในประเทศแอฟริกาใต้ โดยศึกษาเชิงกรณีกับมหาวิทยาลัยแห่งเดอร์บัน-เวสต์วิน

(University of Durban-Westville) ผลการศึกษาพบว่า การประกันคุณภาพการอุดมศึกษาโดยลักษณะการกระจายอำนาจมีผลดีกว่าการกระจายอำนาจแบบรวมอำนาจ และผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการพัฒนาวิชาการ (Academic development) กับการประกันคุณภาพซึ่งมีความหมายที่ไม่เหมือนกัน โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ของหลักการในการดำเนินงาน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด เกิดความมั่นใจกับผู้เรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และประชาชน ซึ่งการประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการป้องกันไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ อันเป็นการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าสถานศึกษามีแนวทางจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักการ นโยบาย และจุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของผู้เรียนแต่ละคนและทุกคน ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยการศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพวิทยาลัยเทคนิคหนองคาย ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริการวิชาชีพสู่สังคม ด้านนวัตกรรมและการวิจัย ด้านภาวะผู้นำและการจัดการ และด้านมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน ดังแผนภาพที่ 8



แผนภาพที่ 15 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย